

BYGGNADS ARBETAREN

Gruvstadens hus räddas från att **RASA**

Målarna skjuter upp
union med Byggnads

Här får säsongs-
arbetarna lön hela året

Klimathot

HÄN ÄR FÖRSIKTIG MED GASEN

Karl-Erik vill köra klimatsmart

Häxan Sol kan
bota onda ryggar

TEST: Bästa pressmaskinen klarar flera rör

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

Jenny Berggren
reportageansvarig
08-728 49 77
070-664 49 00

j.b@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

i.d@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

c.n@byggnadsarbetaren.se

Magnus Bergström
allmänreporter
08-728 49 98
070-280 25 35

m.b@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Anna Simonsson
Korrektur: Michelle Bergman

 TS-kontrollerad
upplaga 2006: 130 700

Postadress: 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm
Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: edb, telefon 010-588 48 08

E-post: prenumerat@edb.com
Pris, helår: 297 kr

Annons: Swartling & Wrangling Media,
telefon 08-54516067

Repro: Grafit
Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

HUSFLYTT

MALMBERGET MÅSTE RITA OM KARTAN

Norrbottensvägen 14 lämnar sin grop för att få en ny adress sju kilometer bort. Och detta är bara början. Ett hundratal hus i Malmberget måste flytta, gruvan har urholkat berget de står på. Samma sak väntar i Kiruna, där bland annat stadshuset måste söka sig en ny adress.

SID 10-15

KLIMAT

BYGGET ÖKAR RISKEN FÖR NATURKATASTROF

SID 20-23

DIN VIGSELRING – EN AV BYGGETS VARDAGSFAROR

AVTAL

ANLÄGGARE KAN FÅ LÖN UTAN JOBB

SID 26-27

TEST

FLEXIBEL PRESS- MASKIN BÄST

SID 35-37

FACEBOOK - SNACKA BYGGE PÅ NÄTET

SID 18-19

SID 16-17

”Byggavtalet bryter mot lagen”

BYGGNYTT! I ett yttrande till Datainspektionen underkänner Sveriges Byggindustrier avtalet om lönegranskning, som de själva skrivit under.

SID 32

DEBATT SID 7

”Betala resor vid strejk”

”Facket borde kompensera all utebliven inkomst till de strejkande, samt betala resor och boende”, skriver A Rytkönen.

GREJER & GREPP SID 38

Skönt med spik i ryggen

Akupressur hjälper trötta muskler.

BYGGFOLK SID 42

Rolf i rekordbok med sin bobcat

BYGGFOLK SID 40-41

Murarlärlingen Sol talar med de döda

Sol Ottosson är stolt över att kunna kalla sig häxa. Nyligen fick hon använda sina krafter för att bota en arbetskamrat från ryggsnitt.

5 1964 & 5 2007 SID 8

Plåtslagarens 60-talsband tillbaka

RECEPT SID 42

SISTA ORDET SID 46

BILDKRYSSET SID 47

FRÅGAN

Är du orolig över klimatförändringen?

Linda Björkman, markarbetare, Umeå:

– Nej, det är jag väl inte. Men det beror på hur stora förändringarna blir. Blir det för mycket förändringar kommer det säkert att bli problem i vissa delar av världen.

Andreas Karlsson, plåtslagare, Växjö:

– Nej, det är jag inte direkt. Det kommer ju nya grejer på marknaden hela tiden med väderskydd och så, då spelar ju inte vädret så stor roll när man ska bygga. Personligen har jag inte tänkt så mycket på det, och kan inte säga att jag är så orolig.

Linda Karlsson, snickarlärling, Laholm:

– Ja, på sikt kan det ställa till det. Det måste man vara medveten om för att kunna förändra något. Personligen är jag inte så orolig för egen del, däremot tänker jag på generationerna efter mig. Och det är i första hand de stora industrierna som bär det största ansvaret, det är ju de som står för de största utsläppen. Lagar för att minska utsläppen måste införas i alla länder.

LÄS MER: SID 20-23

Sjuk eller skadad – det händer inte mig

● Att bli sjuk eller skada sig på arbete eller fritid är ett ögonblicks verk. Då är man plötsligt en av dom! Man får ögonen på sig. Man är en som utnyttjar systemet, man blir bidragstagare. Man ska sättas åt.

Vi ska ond göra oss över de som utnyttjar a-kassa och, eller sjuk-kassa, men det är inte vi själva som avgör om vi ska bli sjuka eller arbetet tar slut, eller att man skadar sig på arbetet.

En olycka kan hända även den starkaste, stoltaste och tryggaste byggnadsarbetaren, sjuka kan alla bli. Föräldrar till småbarn lämnar och hämtar sina barn i smittohärddar, säg den förälder som inte varit hemma för anting-

en sitt eget barns sjukdom eller för egen del blivit sjuk indirekt till följd av dagiset.

Alliansen har sett till att vi ska titta snett på varandra, så fort vi är hemma från jobbet. Det är de som förmedlar den tanken. Det skapar en inre stress och ångest bara tanken att kanske bli en av dom.

Den redan låga lönen kanske redan är in-tecknad till huslån, hyra, billån, något privat lån som finansierat hemmet såsom tv, möbler och husgeråd, och så vidare. Barn är heller inte gratis.

Vi får tänka om, rätt som det är, är det kanske jag som är sjuk. Borgarna monterar ner väl-

färden lite här och lite där under förevändning att det är dom fus-kande som ska sättas åt.

Men sammantaget så blir det mycket för den enskilde arbetaren. För att inte tala om den ensamstående föräldern. Och nu är det på förslag om ytterligare en karensdag om man blir sjuk.

Argumenten borgarna använder är att de som utnyttjar och lever på "bidrag" ska sättas åt, och det blir på vår bekostnad, vi arbetare.

PETER H

Fler debattinlägg på webben www.byggnadsarbetaren.se

Betala resor och boende vid strejk

● "Hur solidarisk människan är och vill framstå, så kommer den alltid se om sitt eget när det kommer till kritan".

Bra att tänka på när det gäller strejk. Facket borde kompensera all utebliven inkomst till de strejkande, samt betala resor och boende. Det skulle kosta, men locka betydligt fler när man går ut i strejk.

Fackföreningarnas medlemmar betalar i dag ett högt pris för att vara kvar. Regeringen vill försvaga facket, avvärja det, och facket säger att vi måste hålla ihop.

Facket har helt rätt, men priset är högt. Förr var det en liten

avgift, i dag är det en betydande utgift. Jag hoppas att facket aldrig glömmer bort dem som stannar kvar. Visa oss att det är värt det. Visa oss styrka. Visa oss beslutsamhet. Visa oss att det fortfarande finns krut kvar i kanonerna.

Föreنا ALLA fackföreningar och vi blir alla så mycket starkare. Var än det är något som är fel, så är ALLA med och kämpar för att förbättra det.

Makten åt massan.

A RYTKÖNEN

PS. Den som säger att massan har makten att påverka vid val, har fel. Vad har människan

egentligen för val, när man har att välja mellan Humle & Dumle? Skit in, skit ut.

Mobbning om traktamentet

● När ska Byggnads ta sitt ansvar och göra något åt traktamentena?

Nu har det gått 30 år sedan det blev någon höjning, det börjar likna mobbning.

Har inte vi som reser samma värde som övriga byggnadsarbetare?

LASSE JÖNSSON

När ska facket reagera på karensdagarna?

● När de arbetslösa har fått ytterligare två karensdagar på hal-sen så borde man ju kunna vänta en reaktion från fackligt håll.

Men icke, sa Nicke. Det verkar mer som om de reformistiskt sinnade ombudsmännen i Byggnads inte vill se de långtidsarbetslösa. Då ska man ha i åminne att soseriet har kursändrat från full

sysselsättning till inflationsbekämpning och sedan lång tid använt de redan arbetslösa för detta ändamål. Göran Persson-epoken har satt sina spår.

I stället borde det ju utverkas en enhet mellan arbetslösa och dem som har arbete, en enhet för att bekämpa nedskärningspolitiken och den svängrem som är

förknippad med den.

Återställ ersättningsnivåerna och bort med karensdagarna borde ju vara ett rimligt krav som även en reformistisk sinnad ombudsman skulle kunna ställa sig bakom. SAP har sett sina bästa dagar men arbetarklassen den består.

A. ANDERSSON

TYCK TILL DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Faxa: 08-728 49 80

Ring: 08-728 49 00

Glöm inte uppgi namn och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Klimatbovarna finns på bygget

Al Gore, känd amerikansk före detta presidentkandidat, fick ta emot årets fredspris för sitt engagemang för klimatfrågorna. Miljöförbundet har fått ett känt ansikte. Al Gore är en miljöapostel som tillhör det absoluta etablissemanget.

Hans tes är att kombinationen av befolkningsexplosionen och teknikutvecklingen rubbat balansen mellan människan och naturen.

Vem kan säga emot honom?

Här hemma försvinner tv-meteorologen Pär Holmgren från rutan för att i stället engagera sig mot klimathotet. "Folk

"Byggande och boende på global nivå svarar för hela 40 procent av de totala utsläppen av växthusgaser."

måste inse att om tio år kommer en liter bensin att kosta minst 100 kronor. Och ingen borde behöva använda bensin längre utan bara nyttja etanol", säger han på Naturskyddsförningens hemsida.

Men det räcker inte med att känt folk engagerar sig när glaciärer smälter och smältvattnet hotar att dränka stora delar av Skåne. Byggbranschen är i hög-

sta grad ansvarig för klimathotet. Forskare hävdar att byggande och boende på global nivå svarar för hela 40 procent av de totala utsläppen av växthusgaser.

Det finns mycket att göra på nära håll.

I Hammarby sjöstad, en av Stockholms större byggarbetsplatser, visar mätningar att mängden byggspill uppgår till inte mindre än två ton – för varje lägenhet.

Transportkedjorna består av många länkar. Byggmaterial produceras i fabriker och sågverk och transporteras långväga till bygget. Resterna fraktas på nytt med lastbil till soptippen.

I Hammarby sjöstad sparade byggarna ungefär tio tankbilar dieselloja enbart på att tippa schaktmassorna på den närbelägna Hammarbybacken, som vintertid används som skidbacke, i stället för att köra dem flera mil med lastbil.

Det finns fler sätt att minska klimathotet. Läs mer på sidorna 20–23.

Nästa tidning kommer 22 november.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

Ejendal

TILL VEM: PLÅTSLAGAREN ULF "PIE" NILSSON, 57 år, från Kalmar.

VARFÖR: Han **GÖR POPCOMEBACK** med bandet The Leechers som senast hade spelningar i hemstaden Kalmar på 60-talet.

"LITE HES ÄR JAG NOG, MEN SEXIG DET VET JAG INTE"

1 Vilket år började du sjunga i The Leechers, hur gammal var du då?

– Det var 1964, jag var fjorton år. Vi höll på i något år. Det dök ju upp popband i varje kvarter på den tiden.

2 Hur kändes det att vara popkille i tonåren?

– Det var så länge sen. Man var ett gäng, och det var roligt, det var en lek. Men det var så mycket annat under de åren också, mycket tjejer som vi umgicks med.

3 Vad betyder Leechers?

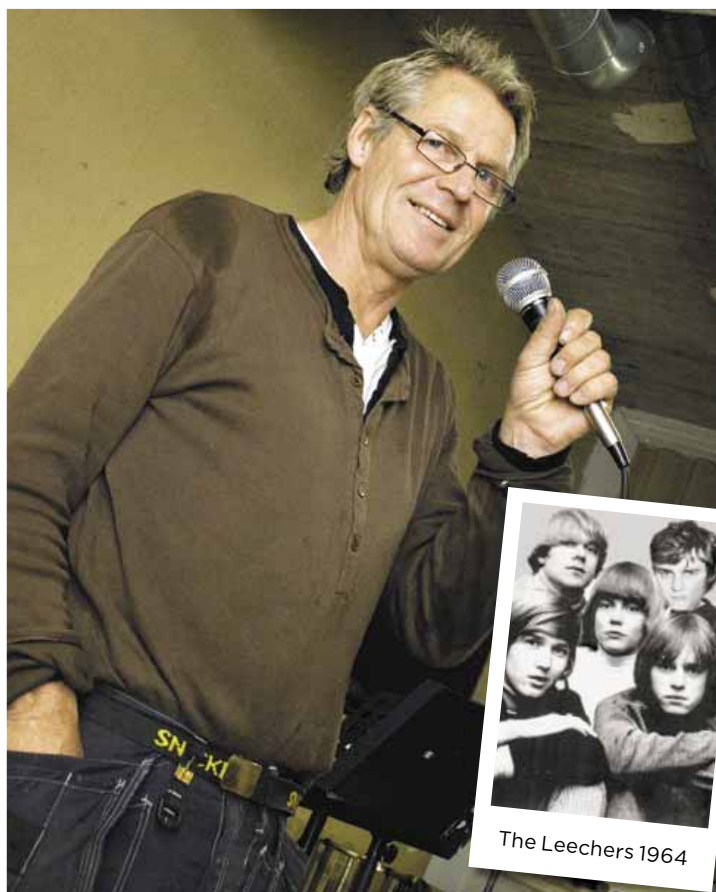
– Blodiglarna tror jag. Jag vet faktiskt inte om jag visste om det då, vi bara tog ett namn.

4 Vad spelade ni för slags musik?

– Rolling Stones, och annan 60-talspopmusik. Vi kom inte så långt att vi skrev egna låtar.

5 Tre av bandmedlemmarna fortsatte med musiken men inte du, varför?

– Sporten tog mer och mer tid. Jag satsade på fotboll och handboll.

Plåtslagaren Ulf "Pie" Nilssons band från 60-talet återförenas. På lilla bilden är han längst upp till vänster.

1 Känner du dig yngre nu, sedan du börjat spela med The Leechers igen?

– Jag kände mig ung redan innan. Jag har blivit pappa på äldre dagar och det håller mig i gång.

2 Hur kändes det att börja sjunga igen, rossligt?

– Ja rossligt. Jag var ju ingen bra sångare när jag började, och jag har inte blivit bättre, snarare tvärtom. Jag har ju rökt under alla år.

3 Rösten har kanske blivit mer intressant och sexig?

– Lite hes är jag nog, men sexig, det vet jag inte.

4 Det var 40 år sedan du spelade i pojkbandet. Du har inte sysslat med musik alls under tuden?

– Inte annat än fyllesjungit på våra fotbollsfecker. Men då sjunger ju alla med. Fast jag har ofta varit den som tagit ton.

5 Ni ska vara med och spela på en 60-talspopgala i Kalmar i november. Delar av det kända 60-talsbandet Tages ska också spela, hur känns det?

– Nervöst. Det är ett oerhört stort tryck när det gäller den här galan här i stan. Många tycker att det är en spännande grej och jag är ganska välkänd från idrotten. Om alla som säger att de ska komma, kommer, då blir det mycket folk.

NINA CHRISTENSEN

FRÄCKISEN

Stefan och Lena kom på att enda sättet att få till en söndagssnabbis var att skicka ut den tioårige sonen på balkongen för att rapportera vad som hände i grannskapet. Pojken rapporterade på samma gång som föräldrarna drog i gång sina aktiviteter.

– En bil bogseras bort från parkeringen vid grannhuset. En ambulans körde just förbi.

Några minuter passerade.

– Det verkar som grannarna Olsson har besök och Sören Svensson med fru har sex.

Föräldrarna kom av sig ganska rejält och ropade:

– Hur kan du veta det?

– Deras son står också på balkongen.

Husen flyttar när gruvan växer

Malmberget riskerar att rasa

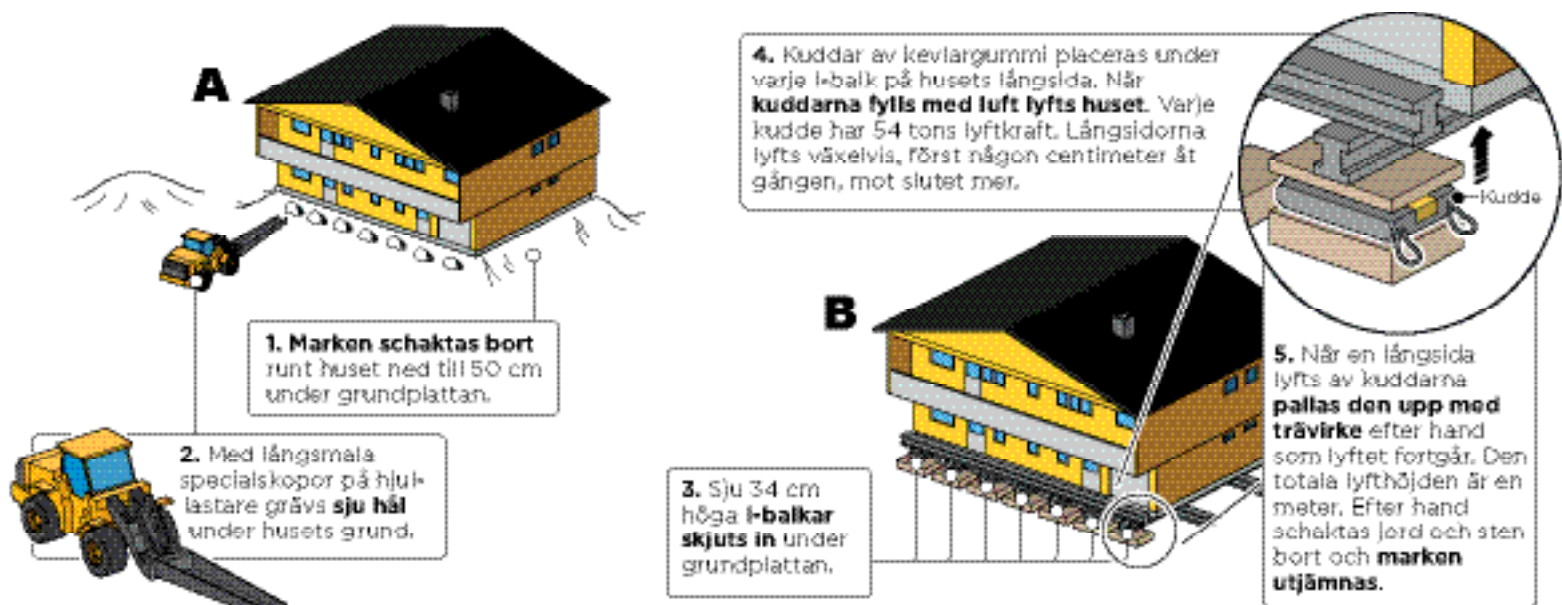
Det är trångt när Norrbottensvägen 14 körs upp på Köpmansgatan. Nyfikenheten är stor, trots att Malmbergetborna börjar bli vana vid att husen måste flytta när gruvan växer. Under det närmsta året ska ett hundratal hus flyttas i Malmberget. Och sedan väntar Kiruna.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO HANS-OLOF UTSI

Att flytta hus ger jobb åt mark- och anläggningsarbetare. Det gillar Stig Eriksson och Tommy Johansson, som sopat den platta de gjutit för Norrbottensvägen 14.

SÅ FUNGERAR HUSFLYTTEN:

Det är en frostnupen, solig höstdag. Malmberget väntar på vintern. Efter 40 år med milsvid utsikt mot Dundret, berget som är horisont bortom Gällivare, måste Norrbottensvägen 14 flytta på grund av rasrisk. Gruvan och malmbrytningen har undergrävt berget det stått på.

Norrbottensvägen 14 är ett vitt, panelklätt trähus. Det protesterar med knakanden och gnissel, som när spik dras ur gammalt virke, när det börjar rulla upp ur sin grop. Det 260 ton tunga suterränghuset vaggas lite, trots att balansen justeras med trailerns hydraulik.

Föraren ger gas till sin dragbil. Sakta, till synes motsträvt, rör sig huset, bort från blåbärsriset i slutningen, upp på gatan. Efter veckor av schaktjobb runt de åtta hus som ska flytta ser gatan mest ut som en precis tjältagen lerväg.

På morgonen nästa dag börjar flyttlasset rulla. Nerför Norrbottensvägen, förbi det timrade konstnärshuset, gruvhotellet och disponentvillans snickarglädje. Färden går genom centrum, till Mellanområdet, där huset ska stå. Det är ett väl valt namn. Mellanområdet är just området mellan Malmberget och Gällivare.

Sträckan är sju kilometer. Nummer 14 är det tredje av åtta hus som flyttar. Det första lasset tog längst tid. Trädfällare sprang framför flyttlasset och kapade allt som stod i vägen.

Nu är det bara en björk som stryker med och sträckan avverkas, oftast i makligt promenadtempo, på cirka två timmar.

Flytten är spektakulär. Men den här gången är Malmbergsborna lite vana, intresset är förstrött nonchalant. Typ en rökpaus vid butiksdörren när nummer 14 sakta lotsas igenom den trånga passagen upp på Köpmansgatan.

NCC-anläggarna Stig Eriksson och Tommy Johansson sopar bort lite sand och tallbarr från betongplattan på en hörntomt i Mellanområdet. Gatan har ännu inte fått något namn.

De båda rutinerade NCC-anläggarna är rätt nöjda med flytt-

jobbet. Stig Eriksson var skeptisk från start, men är omvänd.

– Jag funderade över om det kan vara ekonomiskt, säger han.

– Men sedan de förklarat att det kostar en halv miljon kronor att riva och sortera skräpet och lika mycket att flytta husen så tycker jag att det är en bra idé.

NCC är entreprenör för flytten. Företagets anställda besiktigar husen före flytt och ansvarar för att färdvägen är fri. De har bland annat fått vrida cirka 200 lyktstolpar ett kvarts varv.

På den nya adressen murar de igen grunden med lecablock och isolerar med cellplast. Till våren, när tjälen släppt, blir det dags för återfyllning och inflyttning.

Töre Husflyttningar AB är underentreprenör åt NCC. De gräver fram och lyfter husen på Norrbottensvägen och sätter ner dem på den nya gatan. Helst skulle Töre vilja köra flyttlasset också. Men eftersom de inte har en tillräckligt stor trailer för uppdraget har de fått anlita finska Havator. Det kostar 100 000 kronor bara att få trailer och dragbilar på plats i Malmberget.

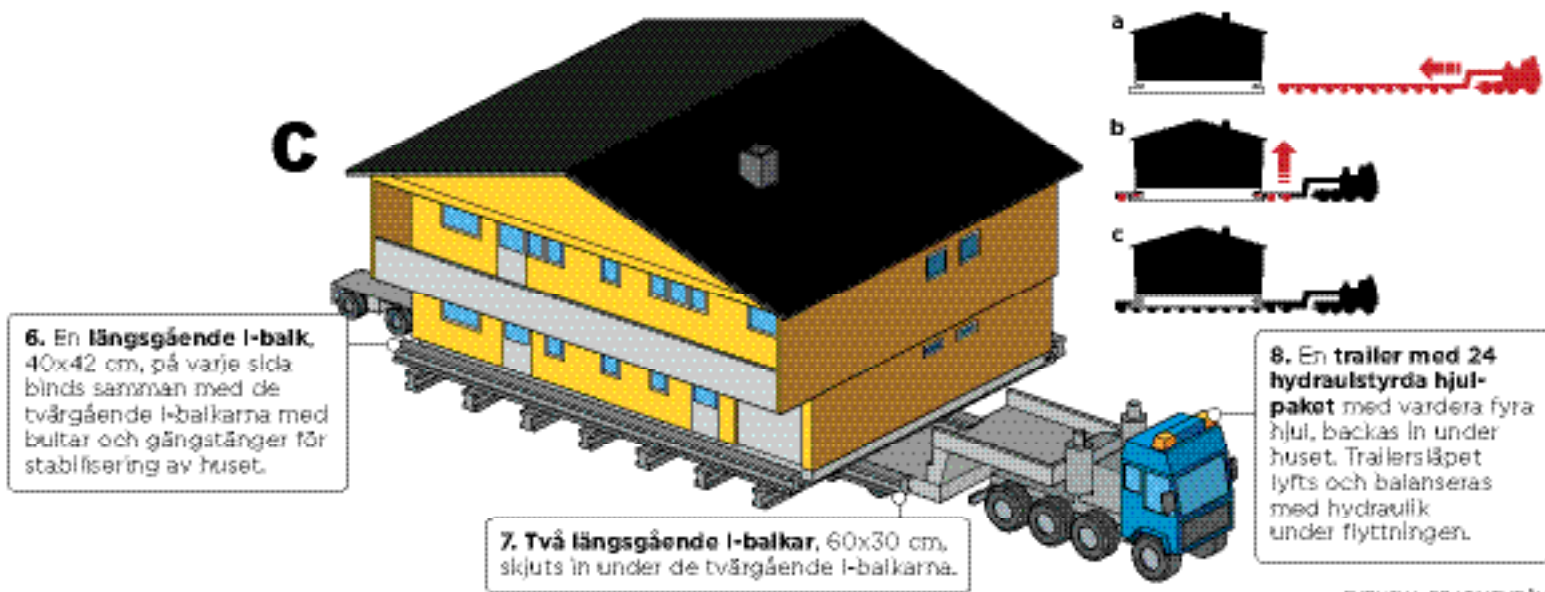
Töres chef, Magnus Mårtensson, planerar att köpa en egen specialtrailer. Marknaden finns. Han har just räknat på att flytta stadshuset i Kiruna. Det och större delen av Kirunas centrum måste flyttas före 2025. Och innan dess återstår ett hundratal hus att flytta i Malmberget.

Det som gör flyttplanerna realistiska är malmpriserna. Priser-na stiger och därmed gruvbolagens expansionsmöjligheter. Det märks till och med på middagsrasten i NCC-boden. När platschefen kommer in möts han av påståendet att Stig Eriksson och Tommy Johansson fått erbjudande om 180 kronor i timmen för jobb i Aitik där Peab bygger nytt anrikningsverk åt Bolidengruvan.

– Då ses vi där, de har ringt mig också, svarar platschefen.

Under tiden de gnabbas har Havator och Töre Husflyttningar satt Norrbottensvägen 14 på plats på hörntomten. Höstsolen ligger på och värmer på framsidan. Och om huset lutar lite ut åt vänster går det fortfarande att se Dundret från balkongen. ●

LÄS MER OM HUSFLYT TEN ►

SVENSKA GRAFIKBYRÅN

Nummer 14 är tomt när det flyttas. Men det går att flytta hus med möbler, lampor och böcker på plats, säger Jonny Nylunda, anställd på Töre Husflyttningar. I nummer 18, som flyttades några dagar senare, hade hyresgästen lämnat allt.

KIRUNA KYRKA SKA OCKSÅ UPP PÅ FLAKET

● Den 14 juli i år skakades Malmberget av ett skalv. Mer är att vänta. Malmbergetbor flyttar gärna på både hem och andaktsrum när gruvan kräver det. Än mer omfattande flyttande väntar för Kirunaborna.

Niklas Skaugvolls dotter kommer ut från villan på Norrbottensvägen med en vissnad studentbukett i handen.

– Var ska jag ställa den här? frågar hon Niklas som packar kläder i bagaget på familjens bil.

Niklas pekar på en annan personbil.

De sex personerna i familjen Skaugvoll har betalat 8 400 kronor i månaden i hyra till LKAB:s fastighetsbolag för 170 kvadratmeter på Norrbottensvägen. Nu, när huset snart ska flyttas, flyttar de till ett annat LKAB-ägt hus.

Niklas muttrar lite om dålig planering och längre väg till skogen, men i princip har han inga invändningar.

Brytningen av malmkroppen PrinzSköld gör att husen hotas av framtida skalv. Och malmen är viktigare för orten än utsikten från vardagsrummet.

Också på Malmbergets gator är det mest positiva omdömen om flyttlassen. Invånarna är vana. Redan 1974 flyttades kyrkan.

Under 2008 blir flyttlassen fler. Brytning av malmkroppen Fabian leder till att Kaptensgropen som delar orten växer. 150 hus i det så kallade Elevhemsområdet måste flyttas. LKAB erbjuder husägarna gratis flyttning av husen till Mellanområdet eller inlösning till marknadsvärde plus flyttbidrag och ersättning för mineralvärde i tomten.

Vid LKAB:s Kirunagruva, 12 mil norrut, är situationen densamma. Om 30 år måste 1 760 Kirunabor, i 900 lägenheter, ha flyttat.

Där talar man om "nya Kiruna" men träter lite om var staden ska ligga. Om LKAB får bestämma,

det brukar bolaget få göra i Kiruna, så flyttar staden åt nordväst, vid foten av Luossavaara. Politikerna drar mer åt nordost.

Vart det än blir så måste det prisbelönta stadshuset flyttas före 2020. Och Sveriges vackraste hus, Kirunas kyrka, måste flyttas före 2030. ●

FAKTA/ HUSFLYTT I MALMBERGET

Vad gör de? Åtta suterränghus, byggda på en betongplatta, med bärande, putsad betonghålstén i suterrängplanet och trästomme i övrigt, flyttas sju kilometer.

Var? Från rasområde ovanpå LKAB:s gruva i Malmberget till Mellanområdet mellan Gällivare och Malmberget.

Vilka gör jobbet? NCC, med fyra anläggningsarbetare, är entreprenör. BDX schaktar och gräver. Fyra anställda på Töre Husflyttningar AB genomför själva flyttningen med hjälp av Havator, från Tammerfors i Finland.

Hur mycket tjänar de? NCC:s anläggare tjänar 148 kronor per timme. Husflyttarna på Töre Husflyttningar tjänar cirka 145 kronor per timme.

SKYDDA

INGEMAR DAHLKVIST

Kirunas kyrka och stadshus måste flyttas för att inte riskera att rasa ner i gruvan.

Snickaren Fredrik Schön tänker inte speciellt på riskerna med sina smycken.

DITT FARLIGA JAG ...

... SMYCKAR SIG

Ringar både i öronen och på händerna är en klar risk. Om man hoppar ner från något högt och ringen fastnar, gör kroppstyngden att fingret kan skadas eller i värsta fall slitas av.

Fastnar du med en ring i örat kan örsnibben slitas itu, likadant om ringen sitter i näsan. För den som hanterar el finns risk för brännskador om man bär ring. Risken med piercing beror på var den är placerad.

Fredrik Schön, 20 år och snickare, har tøjningar i båda öronen. De vidaste ringarna är 30 millimeter i diameter. Han har också en piercingring i örat, liksom piercing i näsan, på läppen och i tungan.

– Jag tänker inte speciellt på riskerna, däremot har det varit problem med piercingen, en stav, som jag har i ena bröstvårtan. Där kan det fastna om man bär på något och bara har en tunn tröja.

DITT FARLIGA JAG JOBBAR MED DIG

Farorna på jobbet lurar närmare än du tror. Din farliga sida har förlovningsringen på, tar ett mobilsamtal och låter håret hänga fritt. Harmlöst kan man tycka, men inte desto mindre leder det till olyckor.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO ANNA SIMONSSON

Den 22-årige takläggaren Anders Hallman föll förra året genom ett tak på LKAB när han gick och pratade i mobil. Hade det inte varit för en gångbrygga nio meter ner hade han fallit 35 meter.

– Visst hade jag tänkt på att telefonen kunde vara en risk men just då tänkte jag inte på det, säger han.

I maj i år fastnade en 24-årig tunnelarbetare på Hallandsåsen med sin hästsvans i en borrh. Delar av svålen slets av. Det blev en väckarklocka för Skanska-Vinci på Hallandsåsen.

– Ingen hade haft en tanke på att något sådant kunde hända, säger Pernilla Arwidson,

informationsansvarig på Skanska-Vinci.

Numera måste långhåriga byggnadsarbetare på arbetsplatsen ha hårnät när de ska göra riskjobb, som att vara i närheten av borrar. Som långt räknas hår ner till axlarna.

Vidare har lösa delar på kläder samt huvor förbjudits vid riskfyllda arbeten, för att undvika risken för att någon fastnar och dras in mot en maskin.

I den fasta industrin har man mycket erfarenhet av arbeten vid farliga maskiner. Där finns sedan länge generellt sett krav på hårnät, berättar Lars-Erik Folkesson, arbetsmiljöombudsman på IF Metall. I byggbranschen finns inte alls samma genomslag på sådana regler.

Kjell Johansson är arbetsmiljöombudsman i Byggnads och tycker att arbetsgivaren har det stora ansvaret för att hindra folk från att skada sig.

– **Arbetsgivaren ska förutse** och tydligt berätta om vilka risker som finns och att det till exempel inte går att ha ringar på sig i det här arbetet, säger han.

En restriktion som har införts på byggföretag, bland andra NCC och Skanska, gäller rätten att prata i mobiltelefon. Detta efter att flera incidenter inträffat i samband med att arbetare talat i telefon.

Här presenterar Byggnadsarbetaren farorna du inte tänkt på. ●

DITT FARLIGA JAG ...

... ÄR SNACKSALIG

Mobiltelefonen är en risk vid arbete på höga höjder eller under kran. Man är mindre uppmärksam och riskerar att falla eller få saker i huvudet, eftersom man ofta rör på sig och blir ouppmärksam när man talar i telefon.

Som Byggnadsarbetaren tidigare har berättat klarade sig en byggnadsarbetare undan med blotta förskräckelsen vid utbyggnaden av LKAB i Kiruna förra året. Han talade i mobilen när han skulle lämna taket och gick över en plats där arbetarna tidigare kapat upp plåten för att sätta huvor för ventilation. Själva plåten låg kvar. När den gav vika föll han nio meter ner och landade på en gångbrygga.

Om den inte hade funnits där hade han fallit 35 meter.

... HAR LUVA

Den som har kläder med huvor kan fastna i till exempel roterande maskiner.

Samma sak gäller för dem som har vida ärmar, långa byxben eller lösa delar på kläderna. Halsdukar är också farliga. På till exempel Hallandsåsen är kläder med huvor förbjudna.

Många unga byggnadsarbetare bär jympaskor i stället för skor med skydd. Då är det lätt att få en spik i foten.

– Tyvärr händer det säkert många incidenter och tillbud som aldrig rapporteras, säger Byggnadsarbetsmiljöombudsman Kjell Johansson.

... ROCKAR FETT

Hörselkåpor med musik minskar koncentrationen och kan göra att du inte hör varningsrop.

... TAR EN RÖK

Nertrampade fimpar kan orsaka bränder. Den som röker nära kemikalier lever farligt.

... HAR SVALLANDE HÅR

Med långt hår finns risk för att fastna i roterande verktyg och maskiner, som borrar, med mera. På Hallandsåsen fastnade en person med håret i en borr och delar av huvudsvålen slets loss. Om man svetsar kan håret fatta eld.

... RUSAR PÅ RAST

Fler olyckor händer i anslutning till raster. Arbetsmiljöverkets statistik visar inte om de sker före eller efter rasten. Troliga orsaker är att de sker i samband med förflyttningar, eller beror på att man är något mindre koncentrerad när det är dags för rast.

... LEVER HÅRT PÅ HELGERNA

Det händer flest olyckor i byggbranschen på måndagar och tisdagar, enligt Arbetsmiljöverkets statistik.

– Orsaker kan vara att folk är trötta efter helgen och att mycket nytt drar i gång i början av veckan, säger Björn Samuelson, på Byggnadsindustrins centrala arbetsmiljöråd, BCA. Enligt 2006 års statistik hände 505 olyckor på måndagar under året och sedan en fallande skala till 311 på fredagar.

VAD BÄR DU MED DIG FÖR RISKER PÅ BYGGET?

Kalle Granholm, 21 år, snickare

– Jag har en förlovningsring på mig på jobbet. Visst har jag väl tänkt att man kan fastna, men man tänker att det inte ska hända mig. Om jag pratar i mobil sätter jag alltid fast den så att händerna är fria.

Sara Pettersson, 26 år, snickare

– Jag har tre ringar i öronen men jag har aldrig tänkt på dem som en risk på bygget. Däremot när jag spelade hockey var det förbjudet att ha. Jag har också en förlovningsring, men jag har alltid handskar över.

Kalle Jegefalk, 29 år, snickare

– Jag tycker att mobiltelefon är en klar riskfaktor. Speciellt för oss killar som har taskig simultanförståga. Även om man står stilla och pratar så blir man mer uppmärksam och det ökar risken för olyckor.

Byggsnack på internet

Vill du snacka lite betong på fritiden, eller höra byggskämt? Då kan du göra som 44 miljoner andra personer och registrera dig på www.facebook.com. Där kan du spåra upp gamla kompisar, eller skaffa nya som delar dina intressen – exempelvis för betong.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO MAGNUS BERGSTRÖM

Facebook sprider sig som en löpeld över världen, en löpeld som även har nått byggbranschen. Det började i februari 2004 med att studenten – Mark Zuckerberg – på det amerikanska universitetet Harvard byggde ett nätverk för skolans studenter. Därifrån spred det sig till andra skolor och sedan ut över hela världen.

Under den senaste tiden har Facebook nått en extrem hype i Sverige. Var och varannan tycks ha lagt upp sin profil där. Den lägger man på den egna sidan som alla får, med bilder och texter om sig själv. Du kan visa hela världen vad du gillar och ogillar, vilken musiksmak du har och vilket som är ditt favoritfotbollslag.

Sedan kan du sätta i gång och leta efter gamla kompisar; skolkamrater, polare i fotbollslaget eller tidigare flick- och pojkvänner. Det är bara att söka på deras namn och se om de finns med. Vem vill inte se hur de ser ut ett antal år senare? Om du vill ha kontakt kan du fråga om du får lägga in din bild och namn på hans eller hennes sida. Om personen accepterar det ploppar det till att du har fått en ny vän på Facebook, och sedan är det bara att börja prata minnen.

Men Facebook är även en plats att träffa nya vänner på. Främst genom att man har gemensamma intressen. Det finns nämligen en möjlighet att starta olika grupper.

Och det finns garanterat någon grupp som skulle kunna locka. Det finns en hel del som är riktade mot byggbranschen. Vissa mer seriösa, andra mindre. På flera av de stora byggbolagen har anställda startat grupper. Ett exempel är "Young Skanska Group" där unga Skanskaanställda träffas.

Flera yrkesgrupper har egna sidor. En av dem är "Betongarbetare" som i dag har åtta medlemmar.

Sedan finns det mindre seriösa grupper. I "Byggare" uppmanas medlemmarna att dra byggskämt. I "Aldrig mer Skanska" samlas kvinnor som aldrig mer tänker dejta en Skanskaanställd. Och vad säger ni om "Vi som står på en byggställning (och tjejer som vill ligga med oss)"?

Gruppen har startats av snickaren Fredrik Lindholm.

– Jag gjorde det mest som en plojgrej. Trodde möjligtvis att mina kompisar och deras flickvänner skulle gå med. Men det har ju blivit några fler.

Så här ser det ut på gruppen
Byggares sida på www.facebook.com

Just nu har gruppen 34 medlemmar.

- Det är ju både killar och tjejer som går med och kanske kommer det att knytas lite nya kontakter, säger Fredrik Lindholm.
- Fast jag måste säga att jag sällan är inne på sidan, utan ägnar mig mer åt seriösa saker på nätet.

Om du inte vill prata jobb på fritiden kan kanske grupper som "Vi digger Korv & Potatis", "Midsommar i Gullspång" eller "Mats Rubarth fanclub" vara något?

För den som haft sin Facebook-sida ett tag utvecklas naturligtvis förmågan att använda de applikationer som finns. Ett myller av förfrågningar skickas mellan användarna; det läggs ut filmer, skickas enkäter om vad man tycker om, uppgifter om vem som är mest lik en själv när det gäller intressen med mera.

Och naturligtvis går det att hålla hela bekantskapskretsen uppdaterad om vad man gör genom att hela tiden lägga in nya uppgifter - "är på jobbet", "sover", eller "kakar hamburgare".

Det går även att skicka meddelanden och frågor till alla sina vänner bara genom ett litet klick. Ett vanligt budskap tycks vara "någon som känner för en öl?" - tydligen finns det ett liv utanför cyberspace också. ●

JÖRGEN NÄRA ATT FASTNA

● **Hissmontören Jörgen Andersson, 33 år, från Uppsala gick med i Facebook av en enda anledning. "Jag ville få fler vänner än min flickvän och det har jag lyckats med."**

Jörgen Andersson

Nu har Jörgen Andersson 45 kompisar på sin sida.

- Det gick ganska enkelt att få vänner. Jag är från Gotland så jag sökte upp gamla kamrater sedan den tiden.

Jörgen hittade snabbt tillbaka till flera tidigare kompisar. Han har full förståelse

för dem som fastnar framför Facebook. Något som han höll på att drabbas av själv.

- Det blev lite mycket ett tag. Nu har jag trappat ner ordentligt. Men det är verkligen roligt i början och en utmärkt plats för att se vart alla tagit vägen, hur de ser ut och vad de jobbar med. Men när nyfikenheten stillats tror jag att de flesta tröttrar ganska snart.

Men han utesluter inte att allt fler kommer att träffas även i verkligheten tack vare Facebook.

- Har man inte setts på flera år är det inte så enkelt att ringa. Men att slänga i väg ett meddelande på Facebook är lätt och då bryter man isen lite. Sedan kanske det går lättare att ringa. ●

GRUPPER MED BYGGANKNYTNING PÅ WWW.FACEBOOK.COM

- SnyggaSnickare
- NCC
- Sweden Tunnel Ballz 07
- Vi som står på en byggställning (och tjejer som vill ligga med oss)
- Betongfolk
- Skanska
- Skanska-Vinci Workers
- Young Skanska Group
- Peab
- Byggare
- Mer betong i skogen!!!!
- The Bunkerbusters
- Aldrig mer Skanska
- Betong ligaen

Traktorföraren Karl-Erik Sandström tycker att det har hänt mycket när det gäller miljötänkandet på bygget: "Det viktigaste är att vi kör på miljöbränsle i dag. Det är den stora grejen. Sedan försöker väl alla att köra lite smartare för att spara bränsle."

SÅ JOBBAR DU KLIMATSMART

Klimathotet, med risker för bland annat översvämningar, kryper allt närmre in på oss. Och byggbranschen är definitivt en av bovarna i dramat. Men det är inte hopplöst, genom att till exempel sköta maskinerna väl kan du minska faran.

TEXT CENNETH NIKLASSON OCH MAGNUS BERGSTRÖM FOTO ANNA SIMONSSON

Experter talar om att klimatet håller på att kollapsa. Temperaturen ska stiga, stormarna bli hårdare och kusterna översvämmas. Men på bygget verkar byggnadsarbetarna ta det lugnt.

– Vi gör så mycket vi kan, men det handlar mycket om planeringen av jobbet så att transporterna fungerar. Där ligger det stora problemet, säger snickaren Björn Lundqvist.

Utän tvekan är det transporterna som är den stora utmaningen för byggbolagen när det gäller att få till ett klimatsmart byggande. Massor av material levereras dagligen till arbetsplatserna. Mycket av den planeringen måste göras av arbetsledningen före byggstart.

Men när bygget väl kommit i gång kan även byggnadsarbetarna som är på själva bygget bidra till en bättre miljö.

Traktorn har bra fart när den plötsligt dyker upp runt ett hörn. Föraren – Karl-Erik Sandström, 60 år – verkar ha bråttom. Lagbasen på ett av NCC:s bostadsbyggen i Hammarby sjöstad har ringt honom några gånger på mobilen. Flera pallar med fönster måste flyttas omgående, för nästa morgon kommer en långträdare med gipsskivor som ska lossas.

Det är trångt på området; bostadskvarteren ligger tätt och det är fullt av bygg- och arbetsbodas överallt. Därför måste material som kommer till arbetsplatserna snabbt flyttas.

Karl-Erik Sandström har kört traktor på byggen i 45 år, de senaste 10 åren på arbetsplatser i Hammarby sjöstad. I takt med att debatten om klimathotet rasat har han blivit mer uppmärksam på hur han kör.

– Jag försöker att inte ha traktorn på tomgång, det är viktigt. Och så försöker jag gasa lite mindre. Men det är inte lätt. Det är bråttom och de ropar från alla byggen hela tiden.

Karl-Erik Sandström kör för många av byggarbetsplatserna i området. Han får åka mycket fram och tillbaka så det går åt en hel del bränsle.

– Det blir en del tankningar, men vi kör på miljövänligt bränsle och det är en stor skillnad mot hur det var förr. Sedan gör vi service oftare så att utsläppen ska minimeras. Min lastare är inne i verkstaden varje 500:e mil.

Trots att miljöhotet diskuterats under några år så tycks det i byggbranschen inte finnas någon motsvarighet till tanken inom livsmedelsindustrin – att varorna ska vara

”Det händer att det kommer fram miljövännen och säger till mig när jag står still och motorn står på.”

närproducerade. Björn Lundqvist, 51 år, från Södertälje är snickare på NCC-bygget.

– Jag har varit i branschen länge och det finns ingen tvekan om att transportsträckorna har blivit längre. Det märker vi när vi ser var grejerna kommer ifrån. Förr i tiden var det Småland. Nu är det Kina och öststaterna. Jag kan till viss del förstå det eftersom de som jobbar på kontoret hela tiden måste jaga kostnader.

Men både Björn Lundqvist och snickarkollegan Gillis Nordin, 42 år, från Vagnhärad ser flera problem med de långväga transporterna.

– Förutom att det släpps ut mycket avgaser så är det sämre kvalitet på det mesta. Det

händer att byggbolagen får skicka tillbaka saker eller att de inte passar. Ibland tvingas vi kasta grejer. Är det vettigt? Ibland slutar det med att vi får köpa det från Sverige ändå.

Just nu sätter de två snickarna gips. I det vardagliga arbetet tycker de inte att de har så stora möjligheter att påverka klimatet.

– Vi kör inga maskiner som släpper ut avgaser. Men vi gör vad vi kan genom att sortera avfallet. Här har vi containrar för isolering, plåt, gips, trä och blandat.

– Sedan försöker vi minska spillet, men det är väl egentligen inte med tanke på miljön, utan för att göra jobbet lättare och snabbare, säger Gillis Nordin.

Genom fönstret i lägenheten kan de se hur det ständigt kommer nya lastbilar med byggmaterial. En av dem har med sig flera pallar med puts och bruksäckar. Föraren Hans Aronsson, 60 år, kör dagligen ut till arbetsplatser i Stockholmsområdet.

– Jag tror att de flesta är lätta på gasen och tänker på miljön. Och det märks att allmänheten är mer medveten i dag. Det händer att det kommer fram miljövänner och säger till mig när jag står still och motorn står på. Det är ju bra, men de vet ju inte att jag måste ha motorn i gång när jag kör kranen på bilen.

När Hans Aronsson kör i väg kommer det ytterligare en lastbil. Nu med några travar formvirke. En bit bort står lagbasen. När han ser den nya bilen plockar han genast upp mobiltelefonen. Några sekunder senare ringer det i en traktorhytt någonstans i Hammarby Sjöstad. ●

DET HÄR KAN DU GÖRA FÖR ATT MINSKA KLIMATHOTET

- 1.** Stäng av motordrivna maskiner när du inte använder dem. Kör energisnålt och serva dem regelbundet.
- 2.** Stäng av elektrisk utrustning och verktyg när du inte använder dem. Elbelysning och radioapparater behöver inte vara på efter arbetsdagens slut.
- 3.** Sopsortera och kräv av företaget att bra och lättillgängliga miljöstationer finns på bygget.
- 4.** Försök undvika så mycket byggspill som möjligt. Mer byggmaterial kräver fler och längre transporter som ökar växthusgaserna i atmosfären.
- 5.** Samåk med arbetskompisar till bygget eller åk kollektivt om det är möjligt.
- 6.** Protestera mot företagets inköp av utländska produkter och material som kräver långväga lastbilstransporter.

TVÅ TON SKRÄP FRÅN

● **Byggarbetsplatser sliter hårt på miljön, framför allt transporter till och från byggena orsakar höga halter av växthusgaser. Spillmaterial och skräp från byggen är också ett stort miljöproblem. Mycket är svårt att påverka som enskild arbetare, men att serva maskiner och sopsortera ordentligt kan göra skillnad. Om alla hjälps åt.**

Hammarby sjöstad är Stockholms största pågående stadsbyggnadsprojekt. Hittills har 22 byggherrar varit verksamma på området.

Stephan Wrang är sedan fyra år anställd som sakkunnig inom miljöfrågor hos Stockholms stadsbyggnadskontor som äger marken.

Ett problem de tidigt ställdes inför var vart de skulle göra av resterna från markberedningsarbetena. Lösningen blev att det kördes upp och tippades på Hammarbybacken, som vintertid används som skidbacke.

– Uppskattningsvis hade det gått åt 450 000 liter diesel på långväga transporter. Det var inte förenligt med vår miljöprofil. Dessutom blev ju Hammarbybacken lite högre, säger han.

Byggspill och skräp är andra oönskade biprodukter. En av byggherrarna i Hammarby sjöstad har räknat ut att det produceras två ton spillmaterial per byggd lägenhet. Efter som bara en byggherre gjort mätningarna så är det ovisst om det är mycket eller lite i förhållande till andra.

Mycket av spillet kommer från bygglarv och måste transporteras långt för sortering och sanering.

Som byggnadsarbetare kan man också vara med och förbättra miljön.

– Man behöver inte låta motordrivna maskiner stå onödigt mycket på tomgång. Att serva maskinerna och till exempel byta luftfilter med jämna mellanrum förbättrar prestandan och snålar på bränsleförbrukningen, säger Stephan Wrang.

Och alla byggnadsarbetare kan kräva att det finns väl fungerande sopsortering. Enligt Johan Gerklev, miljöchef på Skanska Sverige, är resurssnålhet ett nyckelord för miljöarbetet i byggbranschen. Inom Skanska utbildas maskinförare i "echodrivning".

– Syftet är att lära förarna köra lugnt, försiktigt och smart. På så vis sparar vi på både personal, miljö och maskiner, säger han.

Hushållsknep som att till exempel stänga av elektrisk utrustning när man inte använder den är något som alla på ett bygge bör hjälpas åt att tänka på, menar Johan Gerklev. Han är också medveten om att transportererna är en

Att sortera byggavfallet är bra för miljön, det sänker pengar, men en positiv bieffekt blir att vi hjälper till

stor miljöbov. Skanska försöker därför ordna sina längre materialtransporter med båt och tåg i stället för lastbilar.

Enligt Thomas B Johansson, på miljöinstitutet vid Lunds universitet, bidrar den globala byggbranschen med så mycket som 40 procent av växthusgaserna i atmosfären.

I den siffran är också boende, det vill säga hur mycket energi bostadshus och andra

N VARJE LÄGENHET

dessutom kostnaden för byggbolagen. ”Jag tror att bolagen i första hand tänker på att de vill spara att sänka utsläppen”, säger snickaren Björn Lundkvist och får medhåll av kollegan Gillis Nordin.

”Uppskattningsvis hade det gått åt 450 000 liter diesel på långväga transporter.”

byggnader använder i drift, inräknat. Men byggbranschen står för mer utsläpp än själva boendet.

– Transporterna runt byggbranschen är

givetvis bidragande men en stor del är också själva tillverkningen av byggmaterial, cement, glas och annat, säger Thomas B Johansson. ●

SCANPIX

Översvämning i småländska Bruzaholm i juni i år.

MÄLAREN KAN SVÄMMA ÖVER

● Medeltemperaturen stiger och vädret förändras över hela jorden. I Sverige märker vi det hittills på våra milda vintrar och att det regnar mycket. Risken för naturkatastrofer ökar, även för oss svenskar.

Växthusgaser som koldioxid finns naturligt i atmosfären men genom förbränning av kol, olja och naturgas ökar de.

Gaserna blockerar ljus och värmestrålning från jorden. På så vis håller växthusgaserna kvar utgående värme och höjer temperaturen över hela jorden.

Under 1900-talet har jordens medeltemperatur ökat med 0,6 grader och allt talar för att människans utsläpp är anledningen. Synliga tecken på att en klimatförändring är på gång är till exempel att glaciärer krymper, öknar blir större och att världshavens nivå snabbt stiger.

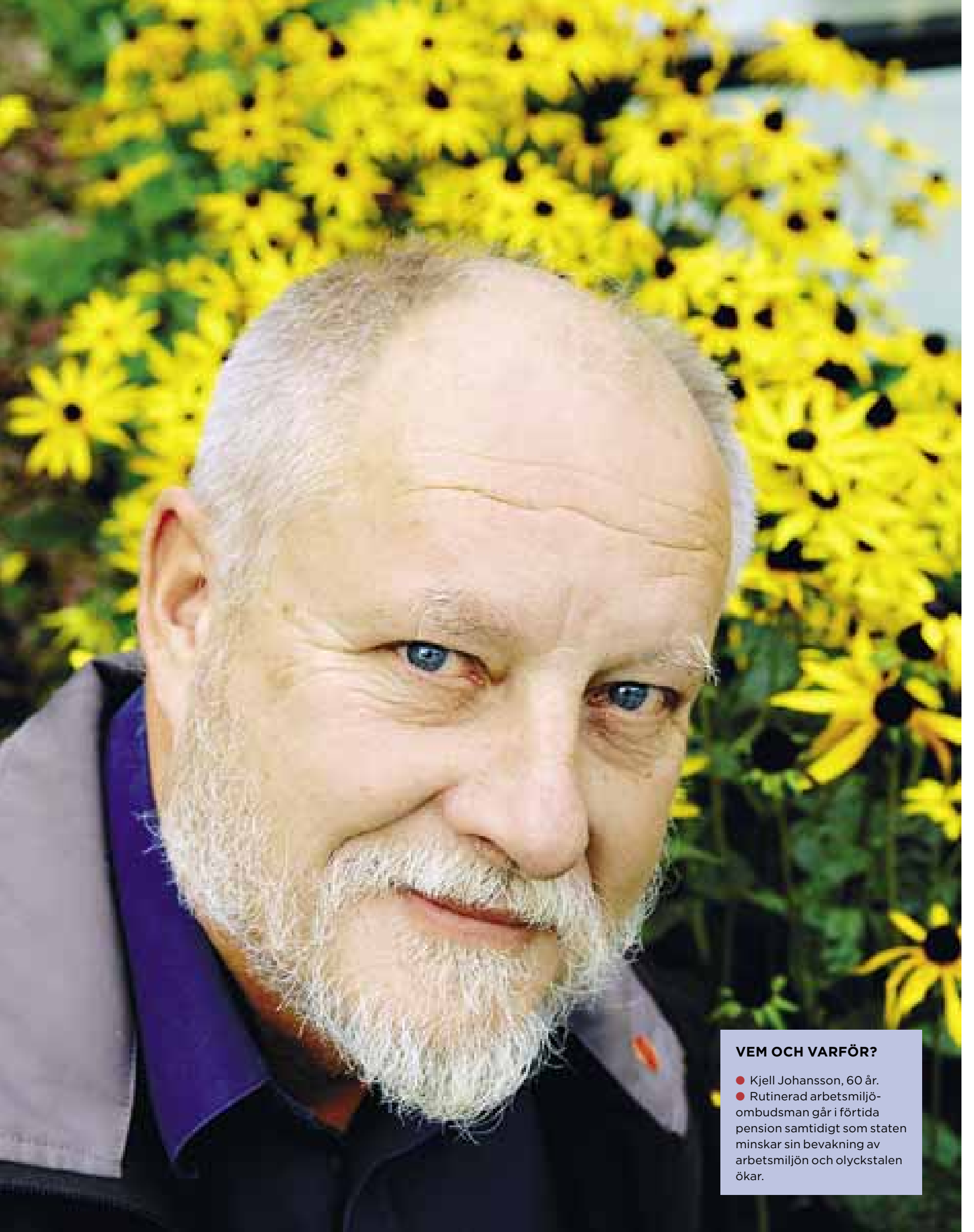
I Sverige har medeltemperaturen ökat med en grad sedan 1991. Det kanske inte låter så mycket men förändringen märks på våra milda vintrar, och nederbörden har under de 15 senaste åren ökat med 15–20 procent. Detta märktes inte minst under sommarens kraftiga regnoväder med följande översvämningar i södra Sverige.

På grund av klimatförändringen ökar risken för naturkatastrofer, som översvämningar och stormar, i Sverige.

Om till exempel en omfattande översvämning av Mälaren skulle ske i dag så skulle det få mycket svåra konsekvenser för de 2,5 miljoner människor som bor i sjöns närhet. Grundvattnet skulle snabbt kunna bli förorenat och översvämmade vägar skulle skapa ett trafikkaos med nationella konsekvenser.

Trots att utsläppen av växthusgaser i Sverige sakta minskat sedan 1990 så ökar de globala utsläppen.

Uppgifterna är hämtade från SMHI och Naturvårdsverket. ●

VEM OCH VARFÖR?

- Kjell Johansson, 60 år.
- Rutinerad arbetsmiljöombudsman går i förtida pension samtidigt som staten minskar sin bevakning av arbetsmiljön och olyckstalen ökar.

DÅLIGT SAMVETE ÄR KJELLS DRIVKRAFT

Dödsolycka väckte intresset för arbetsmiljö

En arbetskamrat dog och en skadades för livet när en ställning rasade på bygget där Kjell Johansson arbetade 1976. Det dåliga samvetet har drivit på honom sedan dess. "Jag var förbannad för att vi inte hade gjort mer för att undvika olyckan", säger Byggnads nu pensionerade arbetsmiljöombudsman.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO ANDERS LINDH

Det finns nog de som låtit sig luras av Kjell Johanssons tystlåtna och tillbakadragna sätt. Men det han säger är varken försiktigt eller inställsamt. Tvärtom.

– Regeringens nedskärningar på Arbetsmiljöverket är cyniska. Det går inte att 30 inspektörer ska bevaka 23 000 byggarbetsplatser. Det kommer att leda till fler dödsolyckor och allvarliga olycksfall, slår han fast.

Kjell Johansson pensionerades den sista oktober i år. När han summerar sina nästan 50 år i den riskfyllda byggbranschen blir det inte så mycket tillbakablick. Mer en rad bistra slutsatser. Här följer några:

Byggnads, framför allt avdelningarna, måste satsa mer på arbetet med arbetsmiljö. Till exempel genom att fler ombudsmän får utrymme att bli specialister och arbeta på heltid med arbetsmiljöfrågor, som regionala skyddsombud (RSO).

– De är ryggraden. Och nu när de ekonomiska resurserna minskar så tror jag att fler måste få uppdraget på heltid.

Många arbetsgivare, Kjell Johansson namnger Bravida som exempel, motarbetar skyddsombudens inflytande över planeringen. Han anser att det leder till sjukdomar och olyckor

som arbetsgivarna förlorar pengar på.

Han vill se ett nytt samarbete mellan fack och arbetsgivare, men är pessimist. Arbetsgivarnas kortsiktiga vinsthunger är för stor.

– **Det behövs ett** Saltsjöbadsavtal om organisation av arbetsmiljöarbetet. Avtalet måste innehålla regler som gör att det går att rekrytera fler engagerade skyddsombud som har fackets och arbetskamraternas stöd.

Kjell Johansson anser att den gemensamma grundutbildningen av skyddsombud och arbetsgivarnas skyddsansvariga fungerar bra. Men vidareutbildningen i skyddsfrågor måste bli bättre. När arbetsmiljöinspektörerna nu blir färre ökar skyddsombudens ansvar och behovet av kunskaper växer.

– Hade vi haft kunskap att begära fakta om markens bärighet så hade dödsolyckan på min arbetsplats inte behövt hända. Det finns fortfarande stora brister i utbildningen, säger han.

Dessutom måste lagstiftningen förtydligas, anser Kjell. Det måste vara dyrt för en arbetsgivare som inte ser till att förebygga olyckor. En prislista med rejäla bötesbelopp för brister i arbetsmiljöplaner samtidigt som företagsbotens roll förtydligas och används mer är hans recept.

– Företagsboten är den enda vägen till en bättre arbetsmiljö, säger han.

Trots allt är Kjell optimist. Mycket har blivit bättre och han tror att det kommer att fortsätta på den vägen. Men han kan inte riktigt känna sig nöjd.

– Nej, olyckstalen ökar igen. Det är givetvis ett gigantiskt misslyckande för förbundet att det är så. Orsakerna är dels ökad stress, man hinner inte planera för en säker arbetsplats, och dels allt fler underentreprenörer.

Nu ingår Kjell Johansson i den grupp anställda på Byggnads som pensioneras i förtid, som en del i ett sparpaket. Han får betalt för att inte arbeta efter att just ha konstaterat att byggnadsarbetare dör för att det finns för lite folk som med engagemang och kunskap bevakar byggbranschens arbetsmiljö.

– Jag förstår inte riktigt hur de i förbundsledningen tänkt där, säger han.

Han funderar i banor om att det är bättre att pensionera äldre än att säga upp yngre ombudsmän, utan att låta riktigt övertygad. Tankespåret kan kanske utvecklas under skogspromenader på familjens gård utanför Borås. Han ska köpa hund, säger han.

Men det där dåliga samvetet har inte riktigt släppt greppet ännu. ●

Snart är det lågsäsong inom anläggningsbranschen och stämpling väntar för många säsongsarbetare. Men Veronica Matsson och hennes arbetskompisar får lön trots att de inte jobbar.

UNIKT AVTAL RÄDDAR HENNE FRÅN A-KASSA

Anläggningsarbetarna på Oden Entreprenad i Värmland slipper stämpla på vintern, då många i branschen är hänvisade till a-kassan. Tack vare ett avtal med Seko får de anställda timlön även när det är lågsäsong och ont om jobb.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO ALEXANDER VON SYDOW

Veronica Matsson, anläggningsarbetare på Oden entreprenad tycker att det är bra.

- Till en början lät det för bra för att vara sant. Men nu efter två år har man ju förstått att det fungerar jättebra, säger hon.

Veronica har jobbat på Oden Entreprenad sedan år 2000. Innan avtalet började gälla i

april 2005 blev hon och hennes arbetskompisar hemskickade under vinterhalvåret på grund av arbetsbrist.

Att stämpla och springa fram och tillbaka på Arbetsförmedlingen bara för att vänta på våren och anläggningsjobb var mycket jobbigt.

Nu slipper hon det och får timlön året runt

även när det inte finns jobb till henne. Det enda företaget vill är att hon ska ta max tre veckors sommarsemester och vara tillgänglig för övertidsarbete under högsäsong.

- **Det enda man funderar på** nu är om arbetsgivaren tänker säga upp avtalet efter att vägprojektet vi jobbar med nu är färdigt. Att

”Till en början lät det för bra för att vara sant. Men nu efter två år har man ju förstått att det fungerar jättebra.”

det bara var en tillfällig lösning för att bli klar med bygget. Det skulle vara riktigt tråkigt, säger hon.

Bo Edström, avgående regionchef på Oden Entreprenad region väst, var en drivande kraft bakom avtalet. Han menar att det gynnar samtliga parter och är tänkt att vara långsiktigt. Fördelarna är att arbetsgivaren har tillgång till personal under högsäsong och samtidigt får behålla erfarenhet och utveckla kompetens inom företaget.

Dessutom får de anställda mycket bättre anställningstrygghet. Ingen kan heller tvingas, utan bara rekommenderas, att bara ta tre veckors sammanhängande sommarssemester.

– En viktig aspekt var att locka ungdomar till branschen och behålla dem inom företaget. Det gick inte tidigare eftersom vi tvinga-

FAKTA/ SÅ FUNKAR AVTALET I TVÅ OLIKA VARIANTER

1 Semester. Den anställde bör ta ut max tre veckors sammanhängande sommarssemester och får fem arbetsfria dagar som bonus. Bonusdagarna och den fjärde semesterveckan får han eller hon ta ut när som helst mellan den 15 december och den 31 mars. Den femte semesterveckan tas ut i samråd med arbetsgivaren.

Tidbank. Övertidstimmarna multipliceras med två. Vid 80 timmar (40 arbetade timmar) är tidsbanken full. Max ledighetsuttag genom tidbanken är 10 dagar om året.

2 Semester. Den anställde får ta ut max fyra veckors sammanhängande

sommarsemester. Den femte veckan tas ut i samråd med arbetsgivaren.

Tidbank. Övertidstimmarna multipliceras med två. Vid 120 timmar (60 arbetade timmar) är tidbanken fylld. Max ledighetsuttag genom tidbanken är 15 dagar om året.

För båda avtalsformerna gäller följande:

- Uppsägning på grund av arbetsbrist är inte möjligt så länge avtalet gäller.
- Den sammanlagda arbetstiden för en enskild vecka får inte överstiga 60 timmar.
- Nyanställda efter den 1 april 2006 erbjuds årsarbetstid vid ingången till den tredje säsongen vid företaget. Till dess är det säsongsarbete som gäller.

des säga upp dem inför lågsäsongen varje år, säger Bo Edström.

Tidigare hade företaget avtal med både Byggnads och Seko. Nu gäller Sekos avtal vid allt väg- och banarbete. Anders Johansson på Seko var med och förhandlade fram avtalet.

– **Det här måste ju vara** det bästa avtal man kan få som anställd. Det är helt unikt, i varje fall har inte jag hört talas om något liknande.

Han menar att förutom anställningstrygghet får arbetarna en mycket bättre pension eftersom de är anställda hela året i stället för att stämpla fyra månader varje år.

Rickard Westermark på Byggnads i Örebro är också positiv. Han har själv jobbat som anläggare och har svårt att se någon baksida med avtalet. Han tycker dock att det är viktigt att påpeka att det är ett årsavtal som företaget kan säga upp när som helst. ●

3C

CASCO

Statens sparkrav hotar säkerhet

Sämre arbetsmiljö och fler olyckor när var fjärde bygginspektör ska bort

Arbetsmiljö/

Var fjärde bygginspektör försvinner. Bevakningen av byggena försämras när Arbetsmiljöverket tvingas banta.

Dödsolyckor och olyckor ökar i byggbranschen. Samtidigt tvingar regeringens besparingar Arbetsmiljöverket att skära ner på sin verksamhet ute på byggena.

Antalet bygginspektörer minskar med cirka 25 procent, eller minst tio personer till och med 2009.

Men tappet kan bli än större eftersom det är anställningsstopp. Om yngre inspektörer slutar blir tjänsten inte återbesatt.

Samtidigt minskas den administrativa personalen lokalt och regionalt med hälften. Detta innebär att inspektörerna, dessutom får ta ett större ansvar för administrationen.

FÄRRE BESÖK PÅ BYGGET

Många av inspektörerna kommer också att få ett ökat bevakningsansvar, genom att de tar över en del bevakning av arbetsplatser, bland annat på fastighetssidan och inom kommunal, teknisk, verksamhet.

– Nedskärningarna kommer att leda till färre besök på arbetsplatserna, enligt Jan Swedberg, branschansvarig för byggtillsynen på Arbetsmiljöverket.

Idag är antalet inspektioner 5 200, de kommer att minska med totalt 1 000 inspektioner de två kommande åren.

– Effekten blir att vi måste prioritera hårdare. Det vi måste göra är den obligatoriska tillsynen som bland annat är att agera efter skyddsombudsstopp och utreda allvarliga olyckor, säger han.

Det som dras ner är den förebyggande verksamheten och information till företag och

skyddsombud bland annat.

Totalt sparar regeringen 157 miljoner kronor under tre år på Arbetsmiljöverket. Det motsvarar cirka 30 procent av verkets hela budget.

Sparandet har inletts i år. Besparingarna får till följd att nästan varannan anställd tvingas lämna huvudkontoret, vilket också innebär en försämrad service ut till inspektionerna.

Nedskärningarna ute i landet har redan börjat. De flesta pensionsavgångar under perioden sker i år och nästa år. Den till antalet största minskningen sker i Stockholm, som går från 13 till sju heltidstjänster.

RISK FÖR FLER OLYCKOR

Ingvar Bergh, arbetsmiljöinspektör i Stockholm, menar att det blir en risk för fler olyckor, när man inte kan göra lika många besök ute som tidigare.

– Det är klart att det finns en oro, i alla fall på sikt.

Men han anser också att parterna, arbetsgivare och fack, har ett ansvar för hur det blir.

Nu slutar många erfarna yrkesinspektörer och risken är att kunskapsöverföringen blir obefintlig.

– Det krävs en lång yrkeserfarenhet för att bli en bra inspektör, säger Ingvar Bergh.

Det varierar inom inspektionerna hur man organiserar sin verksamhet och driver sin tillsyn på byggsidan.

På vissa håll kan man ersätta pensionsavgångar bland inspektörerna med att täcka upp med inspektörer som sysslat med andra områden.

Kjell Johansson, arbetsmiljöombudsman i Byggnads, tycker att nedskärningarna är förödande.

– Det här innebär helt klart att det kommer att bli en sämre ar-

– Det har blivit ett tuffare klimat på byggena och därmed blir det svårare för oss, säger Håkan Lindström, (mitten) arbetsmiljöinspektör i Kalmar. Där har pensionsavgångar bland bygginspektörerna ersatts med personal från andra sektorer i distriktet (arkivbild).

betsmiljö och fler olyckor. Det är redan i dag svårt att få ut inspektörer på arbetsplatser eftersom de är överhopade med arbete, säger han.

Han tycker att det i stället skulle behövas ökade insatser från Arbetsmiljöverket, särskilt

som de utländska arbetsplatserna blir fler, där Byggnads inte har medlemmar. Och där är det bara Arbetsmiljöverket, som kan göra något.

MARGITE FRANSSON,
KATARINA CONNHEIM

Metoden på bygget

Missnöje bland NCC-skyddsombud

Arbetsmiljöverket/ NCC:s skyddsombud är missnöjda med att de kommer in för sent i planeringen och därmed kan påverka för lite.

Det framgår av en inspektion som Arbetsmiljöverket gjort. Även informationsrutinerna på vissa håll kritiseras. Bland annat uppger skyddsombuden att de

inte informerats om arbetsmiljörelaterade möten som personalträffar och arbetsplatsträffar. Däremot finns ett stort engagemang för arbetsmiljö i företaget och rehabiliteringen fungerar bra. Under andra kvartalet 2007 har 20 arbetsmiljöinspektörer vid nio av tio distrikt genomfört inspektioner i NCC.

MARGITE FRANSSON

I KORTHET

Dödsolycka anmäls till åtal

Åklagare/ Arbetsmiljöverket har lämnat in en åtalsanmälan för den dödsolycka som inträffade vid ett bygge på julaftonen 2006.

Roman Wrona, 47 år, omkom då han föll från taket på ett bygge i Östra Husby utanför Norrköping. Han kom till bygget dagen före olyckan. Han arbetade tillsammans med två arbetskamrater på taket till en lagerbyggnad då han föll mellan åsar och takstolar, sex meter ner i schaktmassor. Åklagaren, Christer Pettersson, har tidigare sagt att ett eventuellt åtal kan dröja. Redan tidigare har Arbetsmiljöverket konstaterat att arbetsmetoden som användes är mycket farlig.

Verktygskupp mot Peab-byggen

Inbrott/ Vid inbrott under en helg hos två Peabbyggen i Kalmar stals maskiner för flera hundra tusen kronor.

- Vi tolkar det som ett organiserat jobb, säger Peter Hallgren, lagbas på polishuset, ett av Peab-byggena.

Hos Peab och ytterligare ett företag stals maskiner värda över 100 000 kronor.

Tjuvarna tog sig in genom att skruva loss en sektion av stängslet och sedan in i verktygsförrådet genom en ventilationskanal på 50 gånger 50 centimeter. Väl inne i förrådet kunde de lasta skruvdragare, tigersågar och slagborrmaskiner i två skottkärror, låsa upp dörren från insidan och gå i väg.

Bygget av City gross i Kalmar, ett annat Peabbygge, ut-sattes för inbrott samma natt

Också där stals handmaskiner. Polisen har listat serienummer på de stulna maskinerna.

Aktierabatt till Skanska-anställd

Delägande/ Skanska vill knyta sina 47 000 anställda till företaget genom ett långsiktigt aktiesparprogram.

Fyra förvärvade aktier ger en gratisaktie och Skanskas styrelse hoppas få de anställda att bli mer engagerade i företaget och mer företagstroga.

- Trycket på arbetsmarknaden är stort och styrelsen hoppas med det här att risken ska minska att personal lockas till andra arbetsgivare, säger Peter Gimbe, presschef på Skanska.

Erbjudandet är inte lika för alla Skanska-anställda. 2 000 nyckelanställda och 300 högre chefer får köpa aktier för en större del av bruttolönen. Och ett särskilt system med prestationsaktier ger möjlighet till extraaktier beroende på position i företaget.

Föll tio meter - landade på tak

Byggolycka/ En 19-årig ställningsbyggare föll tio meter vid ett ställningsbygge i Falun den 23 oktober på tisdagseftermiddagen. Han klarade fallet utan allvarliga skador.

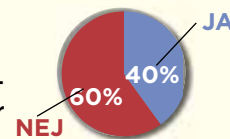
Olyckan inträffade då den 19-årige ställningsbyggaren från Västerås arbetade med att montera fotlist på ställningen. En trall gled undan och 19-åringen föll cirka tio meter.

Vid fallet landade ställningsbyggaren på ett utskjutande plåttak som troligen gav efter lite. Arbetsmiljöverket och polisen utreder olycksorsaken.

NÄTFRÅGAN

Vi frågade: **Känner du någon pensionär som jobbar på bygget?**

I KORTHET

Staten ger upp Rhoca Gil-mål

Hallandsåsen/ Staten kommer inte att överklaga tingsrättens dom som friade Rhoca Gil-leverantören Rhodia från skadeståndskrav.

Den 25 september i år beslutade tingsrätten att avslå den svenska statens skadeståndskrav på totalt 46 miljoner kronor mot kemiföretaget Rhodia.

Det var Rhodia som levererade tättningsmedlet Rhoca Gil som sedan användes i Hallandsåsen av Banverket och Skanska.

Akrylamid från Rhoca Gil som läckte ut i omgivningarna orsakade en miljökatastrof.

Statens skadeståndskrav på Rhodia motsvarar kostnaden för att sanera Hallandsåsen.

Beslutet att avstå från överklagande av domen beror, enligt uppgifter till Helsingborgs Dagblad, på att man befarar att en eventuell vinst i målet i högre instans inte skulle ge några pengar.

Statens ombud, Lars Sjöberg, säger till tidningen att Rhodia Chimie inte bedriver någon verksamhet längre.

Plåtföretagare friad efter olycka

Domstol/ En 19-åring som sommarjobbade på ett plåtslageri i Norrköping förlorade tre fingrar i en bockmaskin vid en olycka 2005.

Orsaken var brister i riskbedömning och i introduktion och handledning. Det hävdar Arbetsmiljöverket i sin utredning.

Det hävdar även åklagaren Thomas Ramstedt, som väckt åtal mot ägaren till plåtslageriet.

Men tingsrätten håller inte med. Ägaren till plåtslageriet frias från ansvar.

Motiven är, enligt Folkbladet, att olyckan var av ett udda slag som svårigen kunde förutses.

Rätten tror på ägarens uppgift om att risken var så uppenbar att det inte fanns anledning att särskilt föreläsa om den.

Thomas Ramstedt är besviken och kommer att överväga ett överklagande.

NCC-kampanj mot förslitning

Arbetsmiljö/ NCC ska informera 8 000 anställda om riskerna med felaktig belastning i arbetet.

De stora byggföretagen har fått kritik från Arbetsmiljöverket för att alltför många byggnadsarbetare drabbas av belastningsskador.

Information om risker på betald arbetstid och mer fokus på belastningsriskerna vid skyddsronder är de metoder som NCC kommer att använda för att minska sjukfrånvaron som orsakas av felaktig belastning.

LÄS MER
Byggnyheter varje vardag
www.byggnadsarbetaren.se

Fristads

Grabber

Lernia

Målarna skjuter upp samgående

- går till Byggnads tidigast 2011

Byggfack/

Målarnas förbundsstyrelse har beslutat att skjuta på samgåendet med Byggnads.

- Vi vill fortsätta utreda samgående med sikte på 2011 eller senare, säger Lars-Åke Lundin, Målarnas ordförande.

Målarna hinner inte förankra ett beslut om samgående med Byggnads i tid för att genomföra sammanslagningen 2009. Det är framför allt medlemsavgiften i ett nytt förbund som behöver utredas ytterligare. I dag har målare betydligt lägre fackavgift än byggnadsarbetare.

BESLUTET PÅ MÅLARNAS förbundsstyrelse den 10 oktober, föregicks av ett rådgivande möte i Målarfacket. På det mötet stod det klart att en majoritet i förbundet ansåg att det är för tidigt att slå samman förbunden 2009. Styrelsen beslutade därför att föreslå fortsatt utredning av samgående samtidigt som Målarna själva utreder hur man ska effektivisera och spara före sammanslagning.

Lars-Åke Lundin tror att man i det besparingsarbetet kommer att fundera på olika former av samarbete med Byggnads. Han nämner som exempel möjlighe-

ten av att köpa in sig i Byggnads system för medlemsredovisning. På sikt tror han ändå på en sammanslagning av förbunden.

- Målare och byggnadsarbetare behöver varandra i dag, men ännu mer i framtiden, säger han.

BYGGNADS ORDFÖRANDE, Hans Tilly, är besviken.

- Det är ju synd, vår inriktning var att vi skulle klara det till 1 januari 2009, säger han.

Beskedet får till följd att Byggnads för tillfället lägger arbetet på is och koncentrerar sig på omställningsarbetet i det egna förbundet. Men Hans Tilly stänger inte dörren för samarbete på olika områden med sikte på en framtida sammanslagning.

INGEMAR DAHLKVIST

FAKTA / MÅLARNA/BYGGNADS

I juni 2006 beslöt Målarna, med cirka 16 000 medlemmar, att gå ihop med Byggnads. I maj 2007 kom en utredning som beskriver hur samgåendet ska gå till. I september i år gick Målarnas och Byggnads a-kassor samman.

Skydda

Errol Tools

Var finns värsta arbetsmiljön?

Tipsa oss om årets sämsta bygge.
 Kontakta Byggnadsarbetarens
 arbetsmiljöreporter Margite Fransson
 tel 08-728 49 74, 070-607 56 89
 E-post: m.f@byggnadsarbetaren.se

Hultafors

Lernia

”Byggavtalet bryter mot datalagen”

Arbetsgivare underkänner eget avtal

Lönegranskning/

I ett yttrande som Datainspektionen (DI) begärt från Sveriges Byggindustrier (BI) skriver BI att man anser att kollektivavtalet från i våras strider mot lagen.

– Vi deklarerade redan innan vi skrev på avtalet att vi tror att reglerna om löneredovisning för oorganiserade byggnadsarbetare strider mot pul (personuppgiftslagen), säger Bo Antoni.

Den uppfattningen har nu en advokatbyrå bekräftat för BI som i sin tur lämnat advokaternas yttrande till DI, som sitt eget yttrande i DI:s granskning av om kollektivavtalet strider mot pul.

BI har därmed först skrivit på ett kollektivavtal i en omstridd principfråga för att ett halvår senare, i ett eget yttrande, för-

klara avtalet ogiltigt. Hans Tilly, Byggnads ordförande, är upprörd över BI:s agerande: ”Det går inte längre att lita på vår största motpart”, säger han.

Bo Antoni förklarar agerandet med att man redan innan man skrev under avtalet med Byggnads gjorde det klart att man tror att reglerna om granskning av de oorganiserades löner strider mot pul:

– Vi satt minst en timme på natten innan överenskommelsen, under hot om utökad konflikt, och diskuterade detta.

Datainspektionens granskning av avtalet föranleds av att en anonym anmälare begärt prövning av avtalets laglighet. Resultatet av granskningen väntas under hösten.

INGEMAR DAHLKVIST

Arbetsgivare varnar för löneglidning

Prognos/

Sveriges Byggindustrier (BI) spår fortsatt tillväxt i branschen. Trots att kostnadsökningarna varit måttliga hittills varnar BI nu för löneglidning.

BI konstaterar att prisökningarna hålls bättre under kontroll

i den här högkonjunkturen, jämfört med tidigare fleråriga konjunkturtoppar. Men nu är resursläget ansträngt. Prisökningar på material och löneglidning riskerar att bli högre framöver, tror Lars Jagrén, chefekonom på BI.

INGEMAR DAHLKVIST

Maskinförare kräver byggglön

Maskinavtalet/

Nisse Roos kör kran men tjänar 31 kronor mindre i timmen än byggnadsarbetarna. Han står bakom Byggnads krav i konflikten om maskinavtal.

Förhandlingarna om nytt maskinavtal strandade i oktober. Bland Byggnads krav var det ett som väckte särskilt motstånd hos Maskinentreprenörerna (ME).

Det var kravet att kranförare som är uthyrda till byggarbetsplatser ska få samma lön som byggnadsarbetarna på det projekt de arbetar på.

NISSE ROOS, från Ängelholm, är inhyrd till ett JM-bygge i Lomma. Han har kört en av byggets kranar i cirka två år för en lön på 139 kronor i timmen. Samtidigt tjänar de JM-anställda cirka 170 kronor per timme. På en månad blir det en löneskillnad på cirka 5 000 kronor.

– Det är för jävligt, jag kör ju för lagets skull, säger han.

Han berättar att JM tidigare hade en anställd kranförare på bygget. Den JM-anställda hade samma lön som bygglaget, så kallad parallelltid, trots att de gjorde samma jobb.

Lagbasen på bygget, Rickard Jeppsson, tycker att det är rätt av Byggnads att ta strid för att kranförarna ska få samma lön som bygglaget.

– Då har vi mer nytta av dem.

ANDRÉ DE LOISTED

Kranföraren Nisse Roos kräver samma lön som bygglaget.

När de inte har fullt upp med körning så blir de motiverade att hugga in där det behövs, säger han.

Björn Liljedorff, förhandlingschef på ME, håller inte med.

– Det skulle inte fungera. Det är inte våra medlemsföretags sak att betala löner till sina anställda efter vad JM kommer överens om med sina anställda. Då skulle de få ta ut kostnader i efterhand, säger han.

HAN MENAR ATT Byggnads förslag innebär att ackordslöner införs. Det gillar inte ME. Dessutom säger han att kostnaden för en sådan löneförändring blir så hög att ramen på 10,2 procent på tre år, som alla andra har hållit sig inom, skulle spräckas.

Förhandlingarna om nytt maskinavtal strandade den 4 oktober. Medlare från Medlingsinstitutet tog fram ett bud som Byggnads och ME fick ta

ställning till den 25 oktober, en dag innan Byggnads strejkvarsel skulle utlösas. När denna tidning går till tryck är det inte känt vad parterna svarar på medlarnas bud. Men Både Björn Liljedorff och Torbjörn Johansson, Byggnads förhandlare om nytt maskinavtal, hoppas att de varslade konfliktåtgärderna aldrig behöver lösas ut.

Byggnads varsel omfattade i första hand kran-, maskin- och betongpumpsförare som arbetar på maskinavtalets område. För de förare som arbetar på bygg- och anläggningsavtalen varslade Byggnads om sympatiåtgärder från den 29 oktober.

TOTALT BERÖRS cirka 1 500 anställda i bygg- och maskinföretag av varslen. Men enligt Sveriges Byggindustrier (BI) blir 50 andra personer på bygget påverkade av varje person som går i strejk.

JM-lagbasen Rickard Jeppsson bekräftar att Byggnads varsel får stora konsekvenser

– Det blir stopp direkt. Vi får filgranelement den veckan och de går inte att få på plats utan kran, säger han.

Men Björn Liljedorff är kategorisk när det gäller kravet på lika lön för kranförarna.

Om kranföraren Nisse Roos, på JM-bygget, som tjänar 31 kronor mindre än arbetskamraterna per timme, säger han:

– Han kan väl söka jobb på JM då.

INGEMAR DAHLKVIST

Vänerply

Fråga ministern

I Byggnadsarbetaren nr 18 intervjuar vi arbetsmarknadsminister Sven-Otto Littorin.

Vad vill du fråga honom om?

Kontakta vår reporter Margite Fransson.

m.f@byggnadsarbetaren.se

Hyrpoolen

I KORTHET

Skadade huvudet vid gjutning

Byggolycka/ En man skadade huvudet vid en olycka på en byggarbetsplats i Tumba söder om Stockholm den 10 oktober.

Mannen, som är anställd vid Österling Bygg AB, höll vid olyckstillfället på med att gjuta betongpelare. När han skulle lossa formspännaren från pelaren träffades han i huvudet av verktyget. Enligt uppgift hade han hjälm på sig men fick ändå skador runt höger öga.

Föll från ställning - skadade huvudet

Byggolycka/ En man föll från en ställning och slog huvudet i en betongplatta. Olyckan inträffade den 9 oktober i samband med renoveringsarbeten vid Klosterlunden i Lund. Husen är inbyggda i en jordvall.

Ett av husen har genom en läcka börjat ta in vatten och

mannen, som är taktäckare, var på platsen för att utföra reparationsjobb. Mannen befann sig på en ställning två meter över marken när han föll från ställningen och slog huvudet i marken.

Ledare för byggfack mördad

Brasilien/ Ordföranden i ett byggfack i Brasilien, Aparecido Galvão, 56 år, mördades den 10 oktober.

Han prejades av två bilar på en gata i Salto, 80 kilometer från São Paulo. När bilarna kom jämsides sköt de mot fackordföranden som träffades i huvudet och avled.

Tidigare på dagen hade Galvão besökt en byggarbetsplats och fotograferat arbete som utfördes i strid med de regler för arbetsmiljö som finns i Brasilien. Enligt det brasilianska byggfacket hade Galvão fått upprepade hot från byggföretag.

Hestra

**Byggnads Hälsingland
söker
FUNKTIONÄR**

Arbetsuppgifterna består av mättnings-, gransknings- och förhandlingsverksamhet inom TBMR. Arbetsområdet är Hälsingland med placeringsort Söderhamn. Du som söker ska ha erfarenhet från arbeten enligt ovanstående samt intresse för och kunskap om facklig/politiska frågor. Du ska även kunna arbeta självständigt under ansvar samt kunna uttrycka dig väl i tal och skrift. Vårt arbete med mättnings- och medlemservice baseras på datastöd. Sökande ska även vara beredd att arbeta med andra arbetsuppgifter som avdelningsstyrelsen beslutar om. Vi förutsätter att du delar arbetarrörelsens värderingar.

- Tillgång till egen bil krävs i tjänsten.
- Lön enligt avtal för funktionärer.
- Tillträde efter överenskommelse.

Skriftlig ansökan eller andra referenser skall vara avdelningen tillhanda snarast, dock senast fredagen den 16 november 2007.

Byggnads Hälsingland
Box 133
826 23 Söderhamn
Märk kuvertet "Funktionär"

Upplysningar om tjänsten lämnas av:
Anders Nilsson 0270-73356 / 070-663 04 52
Björn Mårtensson 0270-73359 / 070-396 63 10
Facklig företrädare Ove Hamrén 0270-73362 / 070-391 17 20

Trångt och ofta med armarna över huvudet. Det är vardag när vvs-montörer använder pressmaskiner. Stefan Landgren välkomnar den nya lätta minipressmaskinen.

MINIPRESSAR I JÄMN TESTMATCH

Det är inget fritt val att välja pressmaskin. Maskinerna är oftast knutna till de rörssystem de utvecklats för. Men Rems maskin fixar både v- och m-system och är dessutom liten och lätt. Det gör den till vinnare i Byggnadsarbetarens test.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO ANDERS LINDH

Vvs-montörerna på Bravida är vana vid äldre, tunga modeller av pressmaskiner. De blir därför snabbt förtjusta i var sin lita minipress när de testat pressmaskiner vid installation av kopparrör på ett bygge i Solna.

Johan Bäckman gillar Rems bäst.
– Smidigast, säger han.
Henrik Selami fastnar för LK:s minipress.
– Den är lättast, är motivet.
Stefan Landgren tycker att Geberits maskin känns mest rejäl.

– Och så är det bra att det går att öppna käftarna med en hand, det räcker att trycka på en sida, förklarar han.
Testpatrullens betyg visar på en jämn match. Men Rems blir ändå vinnare i Byggnadsarbetarens test av pressmaskiner. Den slår LK och Geberit på upploppsranken. Dels

	Rems Minipress ACC	Geberit AFP 101	Lagerstedt & Krantz (LK) MAP1
Pris (exkl. moms)	10 730 kr (batteri och laddare)	10 750 kr (2 batterier, laddare)	14 300 kr (batteri, laddare)
Vikt	3 600 g	3 475 g	2 450 g
System	V- och m-system FLEXIBEL	M-system	V-system
Klarar rördimensioner	12–28 mm	12–28 mm	12–28 mm
Funktion	4,5	4,5	4,5
Hastighet	4	4	4
Grepp/ergonomi	4,5	4,5	4,5
Åtkomlighet	4,5	4	4
Backbyte	3,5	4	4
Batteri/laddning	4	4	3
Manual	3	3	3
Kommentar	Kort och bra att komma åt med. Spärren för backen är för lätt att komma åt av misstag.	Bra att käften öppnas med en hand. Bra batteri.	Lättast och ganska snabb. Kunde vara kortare.
Slutbetyg			

på grund av att den är kortast, en viktig egenskap i trånga utrymmen, och dels på grund av att den kan pressa både v- och m-system.

Det som sänker betyget något är den fjäderstyrda spärren. Den är lätt att komma åt, särskilt i trånga utrymmen. Då lossar backen, där käftarna sitter, och pressningen bryts.

Rigids alternativ har finesser. Det är den enda av maskinen som säger ifrån när det är dags för årlig genomgång på licensierad verkstad (nödvändigt på alla för att bibehålla och kontrollera presskraften). Och den är snabbast. Men den har bara backar för v-system. Dessutom är den tung jämfört med de andra tre.

Att löda ihop rörkopplingar på traditionellt

”Och så är det bra att det går att öppna käftarna med en hand.”

vis är på väg ut även om många vvs-montörer fortfarande är tveksamma till hållbarheten hos pressade kopplingar.

– Pressning är smidigare, man slipper gas och skyddsduk, säger Stefan Landgren.

Pressning innebär att käftar klämmer åt runt en plastring, så kallad o-ring, inne i en förhöjning på det yttre röret i kopplingen.

Själva maskinen är relativt enkel. En kolv pressar ihop käftar som placeras runt kopplingen. Men trots sin enkelhet är maskinerna dyra och relativt dåligt produktutvecklade.

Normalt använder testpatrullen en större Rems som också klarar grövre dimensioner.

– Man får ont i armen direkt, säger Stefan Landgren.

Det märkliga är att tillverkarna, när de nu utvecklat smidigare maskiner, valt att försöka knyta dem hårdare till valet av rörsystem. Gamla Mannesman, som nu heter Geberit, utvecklade m-kopplingen. Geberits minipress har därför bara pressbackar som passar på m-system. Rigids och LK:s minipressar

Rigid Compact

10 500 kr (batteri, laddare och tre backar)

4 450 g

KLUMPIG

V-system

12–28 mm

4,5

5

4

2,5

3,5

4

3

Snabb, bra balans.
Stor och klumpig.

är i stället knutna till rörsystemtillverkaren Viegas v-koppling.

De två dominerande rörrättarna krigar om marknadsandelar med konkurrensbegränsande metoder. Det gör troligen både maskiner och rördelar onödigt dyra. Något som till slut drabbar konsumenten, precis som de vattensador som blir resultatet av att fel pressbackar används. ●

RÄTTELSE

I Byggnadsarbetarens test av hörselkåpor, nummer 13/2007, står det felaktigt att det inte går att byta dämpsatserna på hörselkåporna 3M 1440 och MSA Sordin EXC. Rätt ska vara att det visst går att byta dämpsatserna på dessa skyddskåpor.

– Backen åker ur om man kommer åt spärren, vilket är lätt hänt, säger Henrik Selami, om testvinnaren Rems.

SÅ GJORDE VI TESTET

Vi lånade nya pressmaskiner från tillverkare. Maskinerna valdes efter råd från vvs-montörer och företag som besiktigar maskinerna. Vi valde att testa maskinerna på kopparrör upp till 28 millimeter. Eftersom rörfirmorna normalt väljer vilket system, v- eller m-system som ska användas, valde vi att testa maskiner avsedda för båda dessa system. Maskinerna har använts av vvs-montörer i dagligt arbete samt vid särskilda testuppgifter. Vvs-montörerna har betygssatt kriterier enligt en betygsskala ett till fem, där ett är kass och fem är perfekt. Slutbetyget sätts av tidningen. Då vägs också vikt, pris och mångsidighet in.

DET HÄR SÄGER TABELLEN

- **Funktion** Hur bra klarar maskinen av det den ska?
- **Hastighet** Hur snabbt utför maskinen pressningen?
- **Grepp/ergonomi** Är maskinen behaglig/jobbig att hålla och manövrera?
- **Åtkomlighet** Hur fungerar maskinen i trånga svåråtkomliga utrymmen?
- **Backbyte** Är det lätt/svårt att byta backar? Är det lätt/svårt att avgöra vilka backar som kan användas vid olika rörsystem?
- **Manual** Begriplig och enkel eller tvärtom?

Gunnebo

Spikmattan lindrar värken

● Akupressurmattan sägs hjälpa mot mycket, onda ryggar till exempel. Men nybörjare bör ha en handduk mellan huden och taggarna.

– Mmhhh... Skönt när det bränner till. Nu börjar det kännas så där skönt-ont, säger snickaren Anders Forsberg efter några minuter på spikmattan.

Gustaf Borglund, också snickare, ligger bredvid på en likadan matta men ser lite mer ansträngd ut.

– Ja, det känns ju helt klart det här. Gäller nog att slappna av ordentligt, säger han och blundar.

Spikmattan, eller akupressurmattan som den marknadsförs som, är tillverkad av grön polypropylenplast och består av 24 löstagbara moduler som hopmonterad blir 60 gånger 40 centimeter.

Varje platta har 600 taggar, som är två centimeter långa. Att de är hårda och vassa fick Gustaf känna på när han slog armbågen mot brädan första gången han skulle lägga sig ner. Tillräckligt för att några spikar kunde ta hål och blodet började rinna.

Det är Susanna Lindelöw, i Malmö som utvecklat akupressurmattan. Hennes intresse för akupressur uppstod eftersom hon själv länge haft ont i ryggen och sökte olika typer av botemedel. Hon hittade en webbplats om indiska spikmattor, byggde en prototyp, testade den på sig själv, och 2004 tog hon patent på spikmattan.

Mycket tack vare sin uppfinning har hon inte längre ont i

ryggen. Enligt reklamen hjälper spikmattan mot rygg- och muskelsmärta, stress, stelhet och mycket annat.

Susanna känner inte till någon exakt vetenskap om akupressur men det är viktigt att det ska kännas när man ligger på spikarna.

– Det ska göra "ontskönt" när man ligger på mattan. Kroppen producerar endorfiner vid smärta och dessa gör att man blir mer avslappnad i kroppen. Dessutom stimuleras blodcirkulationen och gör så att man blir varm, säger hon.

Efter 20 minuter med bar överkropp på spikmattan ser Anders Forsberg riktigt avkopplad ut.

För ett år sedan skaffade han en egen. Efter slitiga och tunga arbetspass tycker han den fungerar för att bli av med stelhet och spänningar i kroppen.

Taggarna är två centimeter långa och ger avtryck i huden.

Gustaf Borglund däremot, tycker inte det är så skönt att ligga med bar rygg mot spikarna och har därför lagt emellan en handduk. Något som Susanna rekommenderar nybörjare att göra. Tanken är ju att det ska motverka värk och inte tvärtom.

MAGNUS BERGSTRÖM

Sickaren Anders Forsberg kopplar av på spikmattan. I bakgrunden mattans uppfinnare, Susanna Lindelöw.

FAKTA AKUPRESSUR

● Akupressur har praktiserats i mer än 4 000 år och kommer från den traditionella kinesiska medicinen. Metoden är besläktad med akupunktur, men i stället för nålar stimuleras kroppens känsliga punkter med tryck.

● Akupressur har begränsat vetenskapligt stöd inom den västerländska hälsovården. Det är dock bevisat att metoden hjälper mot ett visst antal åkommor och besvär.

Källa: Sjukvårdsrådgivningen.

TIPSA GREJER & GREPP!

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Murarlärlingen Sol är en riktig häxa

Sol Ottosson har blivit bränd på bål och dränkt sig själv i en näckrosdamm. I några av sina tidigare liv. I det här livet vill hon lära sig hur man murar en spis.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO CHRISTER OLOFSSON

Sol sitter tillbakalutad i soffan hemma i Stenungsund. Kaffet står på bordet och dottern Ronja har bakat sockerkaka. Det luktar svagt av rökelse och på väggarna hänger tygskynken i varma färger och tavlor med egyptiska motiv.

Om inte Sol Ottosson hade kallat sig själv för häxa kunde det vara hemma hos vilken kvinnlig hantverkare som helst.

– Jag är född sån och för mig är det ett fint ord. Det handlar om att respektera Moder Jord och bejaka sina sinnen, säger hon.

Som barn var hon extremt mörkrädd. I mörkret under täcket kände hon ögon iakttas henne fast ingen fanns där. Hennes familj tog det som vanlig mörkerrädsla, men hon förstod snart att hon var annorlunda. Som 20-åring var hon för första gången med om en obehaglig upplevelse.

– Jag var nere i tvättstugan i huset där jag bodde då jag plötsligt kände att någon gick bakom mig. Fast jag inte såg honom så kände jag plötsligt att det var en man precis bredvid mig. Han utstrålade så mycket obehag att jag började rysa.

Senare fick hon reda på att en man några år tidigare hade hängt sig i källaren där tvättstugan låg.

Med åren inträffade fler möten med det okända och hon började bejaka sina krafter. Sol är medveten om att hon är född med en särskild gåva men menar att alla kan träna

upp sina mentala krafter.

– Det gäller att tro på sig själv och lita på sin intuition. Och framför allt att vilja lära sig.

Visst har hon tvivlat på sig själv, framför allt när hennes familj har ifrågasatt vad hon håller på med. Men varje gång har hon kommit fram till att hon måste bejaka den hon är om hon ska må bra.

Meditation, healing, yoga och tarotkort; Sol håller på med det mesta som populärt kallas new age.

Hon har också mediala krafter och kan ta kontakt med andar och förmedla deras budskap till de levande. Ändå är hon ingen flummig typ som bara sitter hemma och bränner rökelse framför kristallkulan. Sol är en handlingskraftig kvinna som gillar att arbeta med händerna.

För några år sedan gick hon en bygg- och anläggningskurs för tjejer. Sedan dess har hon bland annat jobbat som ställningsbyggare och murarlärling.

Sol hemlighåller inte vem hon är och vad hon håller på med. Med stadig röst berättar hon om tidigare liv där hon som häxa på 1600-talet blev bränd på bål i Spanien och ett annat där hon på grund av olycklig kärlek dränkte sig i en näckrosdamm någonstans i Mellansverige.

Sol Olofsson

Lika öppen är hon mot dem hon jobbar med, oavsett vad de tycker och tänker. För en tid sedan fick hon chansen att visa sina krafter ute på ett bygge. En arbetskompis som hade ryggskott sökte upp henne för att bli av med värken.

Hon botade honom med handpåläggning. – Efter andra behandlingen böjde han sig ned och plockade upp en kortlek från golvet. Häpen tittade han på sina lika förvånade arbetskompisar. Han hade blivit av med både ryggskott och värk, säger hon stolt.

Enligt Sol är alla sjukdomar förknippade med det mentala hälsotillståndet.

Själv har hon varit sjuk två gånger de senaste åren och bägge gångerna har det varit i samband med stress och negativa tankar.

Hennes ögon glöder när hon pratar om sina spirituella intressen. Men hon har samtidigt mer handfasta projekt att se fram emot. Sol vill lära sig "det ultimata hantverket" – att mura en öppen spis. ●

SOLS TIPS/ UTVECKLA DIN INTUITION

- Gissa vilket kort du får upp i en kortlek.
- Gissa vem som ringer på telefonen.
- Gissa färgen på nästa bil du möter på vägen.
- Lär dig att lita på din första tanke.
- Tro på dig själv och stå för vad du tycker och känner.

SCANPIX

” Det finns inget manligare än män som vet vad dagisfröknar heter och som vet var penicillinet står.”

Jill Johnson, artist (d.a)

” Jag gillar ju Folkets park som företeelse. Många svenskar skulle säkert inte finnas till om inte Folkets park funnits.”

Ernst Kirchsteiger, ständigt aktuell kändis (TT/Spektra)

” Jag är rätt välkänd men kan ändå gå genom ett rum utan att märkas.”

Robert Gustafsson, flexibel komiker

” När någon gör parodi på mig så framställs jag som en fnittrig person med pipig röst. Men jag kommer aldrig att bli någon Kristina Lugn.”

Pernilla Wahlgren, artist (Land)

AFTONBLADET BILD

Gosskören från Nättjebacka showar, helt utan att sjunga.

Byggjobbare i strippshow

Naket/ Gosskören från Nättjebacka är strippande grovjobbare som gör succé, klädda i stringkalsonger och cowboystövlar. Det var frun till en av "gossarna" som startade det hela.

Det var bara tänkt som ett upptåg i hembygdsgården. Men när kören, med bland andra en snickare och en grävmaskinist, lät kläderna falla var succén given.

Efter den kvällen har det blivit ett antal strippföreställningar på möhippor och 50-årska-las, skriver Aftonbladet. Körmedlemmarna dansar och strippar i stället för att sjunga.

– Vi kunde ju inte sjunga, säger kylteknikern Dan Johansson.

I början fick de mat och sprit som betalning men ju bättre och själv-säkrare de blev började de ta betalt. För pengarna har de köpt en ljudanläggning och varsitt par stringkalsonger.

Det var bonden och körgossen Johan Ols-sons fru som startade det hela. Hon fick idén från filmen "Allt eller inget" som handlar om brittiska industriarbetare som strippar mot betalning.

Under gosskörens föreställningar slänger de kavajer, jeans och skjortor tills de bara har stövlar och kalsonger på sig.

– Det skulle nog bli rätt skämmigt för barnen om vi tog av oss allt ihop, säger Dan Johansson till Aftonbladet.

Magnus Bergström

Vm-titel hänger på fogar

Yrkes-vm/

I november avgörs yrkes-VM för ungdomar i Japan. Dit reser 32 svenska ungdomar. En av dem är 21-årige plattsättaren Patrik Ek från Nynäshamn. – Nu känns det bra. Jag har tränat några månader så bitarna börjar falla på plats. Patrik Ek ska göra ett mönster som föreställer Fuji, Japans högsta berg. Det hänger på fogarna. De ska vara exakt tre millimeter, annars blir det poängavdrag.

MATS FOGEMAN

MATLÅDAN

Biffstek "Bookmaker" (4 pers.)

- 4 st 180 grams biffar
- 400 ml krossade tomater
- 1 finhackad gul lök
- 1 finhackad röd paprika
- 1 finhackad röd chili
- 2 dl hönsbuljong
- 3 dl vatten
- 1 tsk strösocker
- 1 lagerblad
- 1 tsk torkad basilika
- 0,5 tsk torkad salvia

- 4 skivor formbröd
- 2 msk dijonsenap
- 1 msk rivna pepparrot

- 1 Fräs lök, paprika och chili i lite olivolja. Slå i krossade tomater, socker och kryddorna.
- 2 Rör, tillsätt vatten och buljong. Låt småputtra tills det blir en lite tjockare sås. Salta och peppra.
- 3 Stek biffen i äkta smör.
- 4 Stek formbrödet i samma panna, spackla på senap och pepparrot.

SKIVOR

Santana
Ultimate San-tana

Rock-Blues-Latino ///

Carlos Santa-na gnider på strängarna så det ryker i den här maffiga samlingen med 18 hits från fem decennier. Med klassiker som Black Magic Woman och Evil Ways erbjuder Ultimate Santana inga överraskningar, men däremot nästan två timmars latinodoftande gitarrtrolleri. MB

LASSE HEJDBERG

Världsmästaren Rolf Rydh visar sin konster.

Guinness skriver om svenskt bobcatrekord

Världsmästare/
Rolf Rydh satte förra året världsrekord i att balansera på två hjul på bobcat. Rekordet ger honom nu plats i Guinness rekordbok.

13 minuter, 29 sekunder och 19 hundraodelar. Så länge balanserade Rolf Rydh på två hjul med sin 2,5 ton tunga bobcat.

Nu kommer han in i Guinness rekordbok, igen. Första gången

var 1998. Men nu är det sluttävlat för 66-årige Rolf Rydh från Karlskoga.

Tävlingarna är för påfrestande. Benen domnar och näsblodet forsar när han balanserar den tunga maskinen.

– Jag har gjort mitt. Nu är det upp till ungdomen att ta över. Fast jag tror nog att rekordet kommer att stå sig rätt länge, säger han.

Magnus Bergström

Citroen

U2 bygger egen skrapa

Rockskrapa/ Rockbandet U2 planerar att i Dublin bygga Irlands högsta byggnad, skriver The Guardian. Skyskrapan, som ska rymma lägenheter, planeras bli 120 meter hög och väntas vara färdig år 2011. U2 ska också ha sin egen studio i byggnaden.

SCANPIX

U2-sångaren Bono

Tipsa oss. Kontakta j.b@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

BÖCKER

Vildsvinet av Renzo Aneröd

Roman/1111

Det börjar lite tafatt när vi får lära känna värstingen Zanko, hans familj och hans undersåtar. Sedan tar det fart genom en svindlande räckta av nutida skräckscener, som gruppvåldtäkt, styckmord, hedersvåld och terrorism.

Det skulle ha räckt till en hel serie.

Men på slutet känns det ändå

som att Renzo Aneröd går i land med att beskriva och nyantera världen som den ser ut från förortsperspektivet. ID

Wild'n Fresh av Sofia Appelgren

Salladsbaren/11

När Sofia Appelgren ger sin version av vad som händer runt hennes salladsbar i Göteborg är det intressant. Som en karta över en ung entreprenörs världsbild och självsyn. Men mer är det inte. ID

ENADE VI STÅ

Då och då samlar vi Byggnads avdelningsordföranden. Senast den 18–19 oktober. Det är ett trevligt och väl sammansvetsat gäng med ordförandeansvar för varsin del av landet. Vi lyssnade till hur varje ordförande hade lett omställningen till ett, mått i anställda, mindre Byggnads. Men dessbättre också ett vassare Byggnads. Jag känner stolthet över vad som åstadkommits.

Omställningen från att finansiera en stor del av verksamheten med arvoden för lönegranskning till finansiering med medlemsavgifter sker med stor handlingskraft. Medlemmarnas bästa står i centrum.

Samtidigt tas nya offensiva grepp. Vad sägs om att 73 procent av medlemmarna i Norrköpingsavdelningens representantskap går i studiecirkel? Att avdelningarna i Malmö och Lund går samman och ska utträta mer med det antal anställda som enbart Malmöavdelningen hade? Att göteborgarna satsar stenhårt på 166 utvalda fackliga förtroendemän, alla anställda i byggföretag? Och att Byggettan har gjort en ambitiös modell för bred facklig offensiv?

Det värmer i höstkylan när man upplever hur samlade vi står. Och betänker vilken facklig styrka vi besitter. Enade vi

stå, som texten lyder på en del av de vackra gamla röda fanorna.

Förhoppningvis kan vi använda våra krafter till att förbättra medlemmarnas löner, kunskaper, inflytande, anställningstrygghet och allt det andra som våra lokalavdelningar prioriterar. Och till att rensa ut fusk med löner och andra anställningsvillkor, arbetsmiljö och pendlingsboende.

Men dessvärre tvingas vi avsätta stora resurser på juridiskt försvar av ingångna avtal och den svenska modellen i europeiska domstolar, Arbetsdomstolen och senast i Datainspektionen.

Bakom dessa attacker står Sveriges Byggindeindustrier och dess vd Bo Antoni samt Svenskt

”Hur kan byggföretagen ge svängrum åt de destruktiva krafterna i direktörspalatset på Östermalm i Stockholm?”

Näringsliv. Dessa krafter står också bakom Maskinentreprenörernas vägran att teckna rimliga avtal för våra medlemmar på detta område.

Hur kan byggföretagen ge svängrum åt de destruktiva krafterna i direktörspalatset på Östermalm i Stockholm? Byggbranschens parter borde kraftsamla för att till exempel rekrytera, utbilda, förbättra arbetsmiljöer, höja kvalitet och anseende. Söndrade vi falla. ●

HANS TILLY
förbundsordförande

Telefon 08- 728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM BILLSTRÖM

● Migrationsminister Tobias Billström kräver att 10 000 utomeuropeiska byggnadsarbetare ska importers. Nu har han uttalat sig om den misär som utländska byggnadsarbetare ofta bor i. De har gjort ett väldigt fritt val, meddelar ministern. Må svensk arbets- och bostadsmarknad slippa Billströms fria val.

... OM AMBASSADER

● Finska ambassaden i Stockholm öppnade dörrarna för att värva hem sjukvårdspersonal. Knyck gärna idén och öppna Osloambassaden för att återrekrytera svenska byggnadsarbetare till Sverige. Men då gäller det att kunna konkurrera med löne- och anställningsvillkor.

... OM ARBETSLÖSA

● I sommar får Byggnads medlemmar en ny förmån, en inkomstförsäkring. Den förstärker skyddet vid arbetslöshet. Tvärt emot vad den borgerliga regeringen drivit igenom. Dessvärre dröjer det ju tre år tills det kommer en ny regering med en välkommen återställare till dem som är, eller riskerar bli, arbetslösa.

